

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Partido Justicialista: případ provincie Chaco

Diplomová práce

Autor: Bc. Adéla Cihlářová

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - latinskoamerická studia

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.

Hradec Králové, 2016

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Adéla Cihlářová
Studium:	F12116
Studijní program:	N6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie - latinskoamerická studia
Název diplomové práce:	Partido Justicialista: případ provincie Chaco
Název diplomové práce AJ:	Partido Justicialista: the Case of the Province of Chaco

Anotace:

Diplomová práce se bude zabývat argentinskou stranou Partido Justicialista, ve které došlo v roce 2003 k silné fragmentaci, a do prezidentských voleb postavila tři kandidáty. V této práci nás bude zajímat právě působení těchto frakcí v provincii Chaco a jejich odraz v regionálních volbách v rozmezí let 2003-2013. Budeme se soustředit na změnu, kterou tato fragmentace vyvolala především ve volebních preferencích a podpoře pro jednotlivé frakce. Volební zisky budou také porovnávány se zisky Partido Justicialista, které strana obdržela v této provincii v minulosti. Cílem této práce bude zjistit, jak se fragmentace projevila v provincii Chaco a jaké byly její následky. Pokusíme se najít odpovědi na otázky: Můžeme zde odhalit zvýšený počet preferencí pro vládní kirchnerovský směr nebo naopak je zde vládnoucí fragment opomíjen? A proč tomu tak je?

Teoretické rámce pro tuto práci budou vycházet z děl odborníků na problematiku institucionalizace stran, konkrétně Stevena Levitského a Jamese McGuira. Pro výzkum stranictví bude použita literatura od Noama Lupu.

V práci bude užito empiricko-analytického společně s případovou studií. Využito bude také dotazníkového šetření.

Vybraná literatura:

Calvo, Ernesto a Murillo, Victoria M. 2012. ? The Persistence of Peronism.? *Journal of Democracy* 23, č. 2, str. 148-161.

Levitsky, Steven. 2003. *Transforming Labor-Based Parties in Latin America: Argentine Peronism in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.

Levitsky, Steven a Murillo, María Victoria, eds. 2005. *Argentine democracy: The Politics of Institutional Weakness*. University park: Penn State University Press

Levitsky, Steven a Murillo, María Victoria. 2008. ?Argentina: From Kirchner to Kirchner.? *Journal of Democracy* 19, č. 2, str. 16-30.

Lupu, Noam, a Susan C. Stokes. 2010. ?Democracy, interrupted: Regime change and partisanship in twentieth-century Argentina.? *Electoral Studies* 29, č. 1, str. 91-104.

Mainwaring, Scott. 1999. *Rethinking Party Systems in the Third Wave Democratization: The Case of Brazil*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Mainwaring, Scott a Timothy R. Scully. 1995. *Building Democratic Institutions: Party Systems in Latin America*. Stanford, CA: Stanford University Press.

McGuire, James. 1997. *Peronism without Peron: Unions, Parties, and Democracy in Argentina*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Panbianco, Angelo. 1988. *Political parties: Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press.

Randall, Vicky a Svendsen, Lars. 2002. ?Party Institutionalization in New Democracies.? *Party Politics* 8, č.1, str. 5-29.

Atlas Electoral de Andy Tow

<http://andytow.com/atlas/totalpais/chaco/index.html>

Garantující pracoviště:

Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce:

Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.

Oponent:

Mgr. Karel Kouba, Ph.D., M.A.

Datum zadání závěrečné práce:

25.4.2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 12. 5. 2016

Podpis: .....

Poděkování

Chtěla bych velmi poděkovat Mgr. et Mgr. Pavlíně Springerové, Ph.D., za její odborné vedení, připomínky a čas, který mi věnovala v průběhu psaní této diplomové práce. Poděkování patří také paní Mayře Maggio, bez které by mnoho otázek v této práci zůstalo nezodpovězených. V neposlední řadě bych ráda poděkovala všem, kteří mě během této dlouhé doby podporovali, a díky kterým jsem tuto práci nakonec i dopsala.

Anotace

Cihlářová, Adéla. 2016. Partido Justicialista: případ provincie Chaco. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. Diplomová práce.

Tato diplomová práce je případovou studií argentinské strany Partido Justicialista (PJ). Hlavní zájem práce se soustředí na úroveň institucionalizace strany v provincii Chaco, ve zvoleném období 2003 – 2013. V roce 2003 došlo v PJ na celonárodní úrovni k velké fragmentaci uvnitř strany a v prezidentských volbách se proti sobě postavili tři kandidáti z této strany. Diplomová práce se zabývá tím, zda bylo možné pozorovat nějaký vliv těchto událostí na úroveň institucionalizace strany v provincii Chaco. V práci je prováděna také analýza volebních výsledků PJ v provinčních volbách, které slouží jako jedno z kritérií její úrovně stranické institucionalizace. Práce pracuje s teorií institucionalizace politických stran, konkrétně užívá kritéria Stevena Levitskyho. Práce si klade za cíl analyzovat výsledky guvernérských voleb a voleb do zákonodárního sboru v provincii Chaco v období od roku 2003 až do roku 2013 a podle nastavených kritérií institucionalizace politických stran zjistit, jestli v tomto období došlo k posílení nebo oslabení institucionalizace strany Partido Justicialista.

Klíčová slova: institucionalizace, politická strana, Partido Justicialista, Argentina

Annotation

Cihlářová, Adéla. 2016. Partido Justicialista: the Case of the Province of Chaco. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové. Diploma Thesis.

This diploma thesis is the case study of the Argentinian party Partido Justicialista (PJ). The main focus of this thesis is the level of institutionalization of Partido Justicialista in the Province of Chaco, in the years 2003 – 2013. In 2003 PJ reached fragmentation inside the party on the national level and in presidential elections the party was divided and had three candidates. This diploma thesis is concerned with the possibility of observing any influence of these affairs on the level of institutionalization of PJ in the Province of Chaco. In this thesis will be analysed party's results in provincial elections, which will be also a part of our criterions of party institutionalization. This thesis is working with the theory of political party institutionalization and uses criterions of Steven Levitsky. The main purpose of this thesis is to analyse results of gubernatorial elections and elections to the legislative body in this Province, in the years 2003 – 2013. Then according to our criterions of party institutionalization it would like to find out, if in this period of time there were some changes in the level of party institutionalization of PJ.

Key words: institutionalization, political party, Partido Justicialista, Argentina

Obsah:

Úvod.....	1
1 Metodologie diplomové práce.....	8
2 Teorie institucionalizace politických stran.....	10
2.1 Výzkum, význam a problematika teorie institucionalizace.....	10
2.2 Co je to institucionalizace?	15
2.3 Kritéria institucionalizace	18
2.3.1 Steven Levitsky a jeho koncept stranické institucionalizace	24
3 Partido Justicialista na celostátní úrovni	28
3.1 Vztah mezi centrem a provinciemi v Argentině.....	28
3.2 Partido Justicialista na cestě k fragmentaci?	32
3.3 Prezidentské volby v Argentině v roce 2003	36
3.4 Partido Justicialista na centrální úrovni, 2003-2013	39
4 Provincie Chaco	43
4.1 Politický a socioekonomický kontext provincie Chaco	43
4.2 Partido Justicialista v provincii Chaco	46
4.3 Analýza volebních výsledků v provincii Chaco v letech 2003- 2013	49
4.4 Analýza – Otázka stranické institucionalizace PJ	57
4.4.1 Volební a organizační stabilita.....	58
4.4.2 Přidaná hodnota – Value Infusion.....	60
4.4.3 Rutinizace.....	63
5 Shrnutí a interpretace výsledků	66
Závěr	68
Prameny a literatura	72
Prameny	72
Internetové zdroje.....	72
Další prameny	76
Literatura.....	76

Úvod

Tématem této diplomové práce bude otázka stranické institucionalizace Partido Justicialista v argentinské provincii Chaco. Oblastí zájmu práce bude provinční úroveň, na které se budou aplikovat kritéria teorie institucionalizace politických stran na stranu Partido Justicialista. Práce si klade za cíl analyzovat výsledky guvernérských voleb a voleb do zákonodárného sboru v této provincii v období od roku 2003 až do roku 2013 a následně podle nastavených kritérií institucionalizace politických stran zjistit, jestli v tomto období došlo k posílení nebo oslabení institucionalizace strany Partido Justicialista.

Tento časový úsek byl zvolen z toho důvodu, že v roce 2003 v prezidentských volbách došlo k vyvrcholení štěpení ve straně PJ a poprvé v její historii kandidovali ve volbách hned tři prezidentští kandidáti z této strany. Carlos Menem s volební aliancí Frente por la Lealtad (*Frontou pro věrnost*), Adolfo Rodríguez Saá z Movimiento Nacional y Popular (*Národním a lidovým hnutím*) a Néstor Kirchner z Frente para la Victoria (*Frontou pro vítězství*). Toto klání nakonec vyhrál Néstor Kirchner a stal se argentinským prezidentem s konečným ziskem 22 % hlasů. Začalo tím období vlády manželů Kirchnerových v Argentině (Barbosa, Moreira 2010: 194; Sanchez 2005: 461). Tento rok bude počátkem, aby bylo možné pozorovat, jaký vliv měla tato událost na stranu PJ v provincii Chaco a jak se během zkoumaného desetiletého období podepsala na její institucionalizaci a jejích volebních výsledcích. Zkoumané období zakončí rok 2013, ve kterém se konaly poslední provinční volby. Desetileté zkoumané období je možné považovat za dostatečně reprezentativní pro zkoumání volebních výsledků strany a také pro výzkum stranické institucionalizace.

Zaměření práce na provinční úroveň, konkrétně na provincii Chaco bylo zvoleno z toho důvodu, že tato provincie patří svými charakteristikami (chudoba, geografická poloha) k částem země, o které panuje nejmenší zájem nejen odborné veřejnosti¹. Motivací pro hlubší zkoumání byl také pobyt v této provincii, na jehož

---

¹ Například obyvatelé Buenos Aires s oblibou mluví o obyvatelích Chaca jako o „Bolivarianos“, čímž narážejí na historii a územní blízkost provincie ke státu Bolívie.

základě se v práci mohou použít rovněž informace získané pozorováním a kontaktem s místními obyvateli a osobnostmi. Institucionalizovaná strana na provinční úrovni je důležitá v celkové stabilitě a podpoře pro stranu na úrovni centrální. Obzvláště to platí v případě Argentiny, kde mezi hlavní politické aktéry jednoznačně patří guvernéri provincií a vztah mezi nimi a prezidentem je klíčovou součástí politického procesu. Guvernéri a straničtí vůdci v provinciích jsou důležití pro podporu prezidenta v Kongresu i pro jeho případné znovuzvolení, což činí i provinční stranickou buňku významným pilířem pro stranu na celostátní úrovni. Autorka je proto toho názoru, že zkoumání strany na provinční úrovni může být důležitou součástí posouzení institucionalizace politické strany na celostátní úrovni, jak jsou ve většině případů politické strany odborníky zkoumány, včetně Stevena Levitskyho.

V provincii Chaco bude prostřednictvím analýzy volebních výsledků zjišťováno, jak se vyvíjely preference pro stranu v době vlády manželů Kirchnerových na celostátní úrovni. Tyto volební výsledky a stručný nástin situace ve straně by mohly být dobrým základem i pro výzkum institucionalizace strany v provincii. Ten bude prováděn na základě tří kritérií, která vycházejí z práce Stevena Levitskyho *Institutionalization and Peronism in Argentina*. Tato kritéria jsou: Volební a organizační stabilita, přidaná hodnota (Value Infusion) a rutinizaci. Tyto fenomény budou kritérii této práce pro posouzení úrovně institucionalizace strany PJ v provincii. Pro hledisko volební a organizační stability použijeme zjištění z analýzy volebních výsledků PJ. V analýze institucionalizace strany z hlediska rutinizace a přidané hodnoty budeme vycházet z informací o politickém a stranickém vývoji v Chacu v období, které se vztahuje k námi vymezené časové periodě. Aplikace kritérií nastavených Stevenem Levitskym byla zvolena z toho důvodu, že v kritériu volební a organizační stabilita zohledňuje vývoj volebních preferencí strany, což umožní začlenit naši analýzu volebních výsledků PJ v provincii Chaco do výzkumu institucionalizace strany. Ačkoliv Levitsky se zabýval institucionalizací strany PJ na celostátní úrovni, toto kritérium volební a organizační stability úplně opomněl. Považoval tuto dimenzi spíše za důsledek institucionalizace strany. Práce však toto kritérium neopomněla a chce ukázat, že toto kritérium má svůj význam ve zkoumání institucionalizace politické strany a může pomoci lépe určit úroveň institucionalizace strany PJ v provincii.

Pomocí analýzy volebních výsledků a výzkumu institucionalizace Partido Justicialista budou zodpovězeny výzkumné otázky: „*Jaké tendence můžeme najít ve volebních výsledcích strany v provincii? Můžeme v provincii Chaco nalézt nějaké tendence ze strany provinčního vedení PJ směřující k posílení institucionalizace Partido Justicialista z hlediska kritéria rutinizace? Na základě úrovně tří zkoumaných kritérií teorie institucionalizace politické strany, můžeme považovat stranu PJ v provincii Chaco za institucionalizovanou?*“

Z metodologického hlediska budeme v práci provádět kvalitativní výzkum pomocí případové studie, která byla zvolena z toho důvodu, že nejlépe vyhovuje pojetí práce. Případová studie se zaměřuje na detailní zkoumání jednoho případu či malého počtu případů. Detailním rozbořením Partido Justicialista v provincii Chaco by autorka chtěla, prostřednictvím analýzy nashromážděných dat a na základě analýzy stanovených kritérií institucionalizace, najít odpovědi na výzkumné cíle. Více se metodologií práce bude zabývat samostatná metodologická kapitola.

Jelikož se práce bude zabývat otázkou institucionalizace politických stran, část bude také zaměřena na teorii institucionalizace, kde budou reflektovány myšlenky a odborné práce autorů, kteří se tomuto tématu věnovali. Autoři, kteří v této práci budou základem pro vysvětlení teorie institucionalizace politických stran, budou Samuel Huntington (1968), Angelo Panebianco (1988), Vicky Randall a Lars Svåsand (2002) či Robert Dix (1995). Pro ujasnění konceptu bude v teoretické kapitole také zmíněna teorie institucionalizace stranického systému jako celku, kterému se věnují Scott Mainwaring s Timonthy R. Scullym (1995) a s Marinem Torcalem (2005). Výše již bylo zmíněno, že v analýze otázky stranické institucionalizace PJ v Chacu se bude pracovat dle kritérií, která užíval Steven Levitsky ve své práci o výzkumu institucionalizace strany PJ. Jak Levitsky sám zmiňuje, charakterizovat PJ podle kritérií institucionalizace jde velmi obtížně. Závěry některých studií se mezi sebou liší a podle některých kritérií, je strana silně institucionalizovaná, podle jiných naopak velmi slabě institucionalizovaná. Důvod, proč autorka zvolila kritéria z jeho práce, je takový, že právě on v kritériu *volební a organizační stabilita* zohledňuje volební výsledky strany, se kterými bude také pracovat. Tím dalším důvodem je, že se jedná o odborníka, který svými pracemi

nejvíce zasahuje do současnosti a který se také velmi věnuje problematice Argentiny a strany PJ samotné.

Z hlediska členění, teoretická kapitola bude začínat obecným úvodem, co to institucionalizace je a jaký význam ve studiu politických věd vůbec má. Budou zmíněna, jaká problematická místa a okruhy sporů mezi teoretiky se v tomto tématu vyskytují. Autorka se také pokusí o přehled nejpoužívanějších kritérií, dle kterých se poměřuje slabost či síla stranické institucionalizace. Neopomine nastínit pohled Stevena Levitskyho a jeho kritéria institucionalizace politických stran. V závěru kapitoly bude také představen její pohled na politickou stranu a její institucionalizaci na provinční úrovni.

Na kapitolu teoretickou následně naváže obecný úvod k Argentině a vztahu mezi celostátní a provinční úrovní správy v této zemi. V této sekci se také autorka bude zabývat případovou studií strany Partido Justicialista na celostátní úrovni. Pro uvedení do kontextu roku 2003 se práce zaměří se práce na okolnosti, které k tomuto štěpení uvnitř strany vedly. Z tohoto důvodu, by autorka ve stručnosti začala již v době neúspěšné kandidatury Eduarda Duhaldeho na prezidenta Argentiny, tedy v roce 1999, což je dle ní klíčové k pochopení dalších událostí a především k pochopení konfliktu mezi ním a Carlosem Menemem. Popis událostí na celostátní úrovni zakončí krátkou analýzou působení kirchneristů v čele PJ po dobu sledovaného období, čili do roku 2013.

Následující kapitole se přesměruje k Partido Justicialista v provincii Chaco. Pro lepší uvedení do kontextu bude nejprve zmíněn všeobecný a socioekonomický kontext provincie Chaco, včetně stručné charakteristiky politické scény Chaca po přechodu k demokracii. Autorka objasní, jaká byla tvář PJ od roku 2003 do roku 2013 v Chacu a následně provede analýzu volebních výsledků v provincii v období od roku 2003-2013 s důrazem na PJ. V úplném závěru se práce dostane k analýze PJ v Chacu dle nastavených kritérií institucionalizace. Těmi budou volební a organizační stabilita, přidaná hodnota a rutinizace. V části věnované kritériu volební a organizační stability se budou částečně využívat zjištění z přechozí části o volebních výsledcích strany v provincii. Tato část bude klíčová pro nalezení

odpovědí na výzkumné cíle a otázky. Veškeré tyto poznatky budou následně rádi shrnuty v poslední souhrnné kapitole.

Literatura je v této práci zaměřena na dvě hlavní témata: na odborné práce o problematice teorie institucionalizace politických stran a na literaturu vztahující se k Argentině, období kirchnerismu a provincii Chaco. Převážně se bude jednat o publikace zahraničních odborníků, odborné články, jakož i různé dokumenty a také internetové zdroje, jako jsou webové stránky vládních institucí, provincie Chaco a novinové články.

Téma institucionalizace politických stran, jakož i institucionalizace stranického systému, se v odborné literatuře dlouhou dobu věnovalo především zemím prvního světa. Obrat nastal až s třetí vlnou demokratizace, kdy se pozornost odborníků obrátila k nově demokratizovaným zemím druhého a třetího světa. Politické strany v těchto zemích se staly výzvou pro odborníky, kteří se většinou těmto dvěma tématům, institucionalizaci stranického systému a institucionalizaci politických stran, věnují jednotlivě. Mezi nejznámější odborníky, kteří se zabývali právě tématem institucionalizace politických stran, patří Angelo Panebianco, Robert Dix nebo Vicky Randall a Lars Svåsand. Institucionalizaci stranického systému se v odborné literatuře věnoval například Scott Mainwaring, který se s Timothy R. Scullym zabýval tímto tématem v publikaci *Building Democratic Institutions: Party Systems in Latin America* (1995).

V teoretické části bude práce využívat velké množství odborných zdrojů. Tím důležitým základem bude Samuel Huntington, který se ve své publikaci o studiu přechodů k demokracii *Political Order in Changing Societies* (1968), věnoval také roli politických stran a procesu institucionalizace organizací. Mezi klasické přístupy k problematice teorie institucionalizace politických stran, patří také studie Angela Panebianca, který se soustředí především na politické strany v zavedených demokraciích. Ve své studii o politických stranách *Political parties: Organization and Power* (1988) chtěl detailně analyzovat stranickou organizaci a vnitřní rozdělení moci. Institucionalizace navíc tvoří jednu z jeho klíčových proměnných v jeho organizačním modelu. Institucionalizací politických stran v nových demokraciích se zabývají Vicky Randall a Lars Svåsand v článku *Party*

Institutionalization in New Democracies (2002), kde se věnují kritickému zhodnocení dosavadních přístupů k institucionalizaci politických stran a také přicházejí s vlastním teoretickým modelem institucionalizace. Konkrétně na oblast Latinské Ameriky je pak zaměřena práce Roberta Dixe *Democratization and the Institutionalization of Latin American Political Parties* (1992), kde se autor zabývá otázkou konsolidace demokracie v zemích Latinské Ameriky po přechodu k demokracii. Podle kritérií Samuela Huntingtona Dix hodnotil úroveň institucionalizace politických stran v těchto zemích. Okrajově budou zmíněni i odborníci, kteří se věnují převážně Africe či Asii, ale z hlediska výzkumu a kritérií institucionalizace autorka považovala za vhodné je také jmenovat. Jedná se o dvojici Michelle Kuenzi a Gina Lambright *Party System Institutionalization in 30 African Countries* (2001) a Leonarda Morlina *Democracy Between Consolidation and Crisis: Parties, Groups, and Citizens in Southern Europe* (1998).

Velmi významnými zdroji informací pro tuto práci, se stala odborná literatura z pera Stevena Levitskyho, z jehož práce *Institutionalization and Peronism: The Concept, the Case, and the case for Unpacking the Concept* (1998) budou vycházet kritéria pro analýzu Partido Justicialista v Chacu. Levitsky se ve svých pracích zabývá otázkou institucionalizace politických stran a jejich kapacitou adaptace, svou pozornost soustředil především na adaptaci masových stran v Latinské Americe a velmi detailně analyzoval případ PJ. Například v publikaci *Transforming Labor-Based Parties in Latin America: Argentine Peronism in Comparative Perspective* (2003), jako jeden z mála upozorňuje na to, jak málo se odborná veřejnost zabývá perónismem a především neformálními vazbami této strany, které jsou dle něho klíčové k pochopení jejího fungování.

Z hlediska literatury, která je zaměřená na Argentinu a Partido Justicialista, v práci jsou odborné články od výrazných autorů, jako jsou například Ernesto Calvo a Maria Victoria Murillo *Argentina: The Persistence of Peronism* (2012), nebo text od Omara Sanchez *Argentina's Landmark 2003 Presidential Election: Renewal and Continuity* (2005), který mapuje pro tuto práci stěžejní prezidentské volby roku 2003. Ve skupině literatury, zaměřené na argentinské volby a kirchnerismus, se vyskytuje například Ricard Sidicar a jeho článek *El partido peronista y los gobiernos kirchneristas* či článek Stevena Levitskyho a Marie Murillo *Argentina:*

From Kirchner to Kirchner (2008). Okolnosti, které vedly ke štěpení strany a konfliktu mezi Carlosem Menem a Eduardem Duhaldem velmi dobře zachytil Sebastián Reinaldo Giménez v článku *Fragmentación partidaria y lógica territorial en el Partido Justicialista* (2008).

Vzhledem ke specifčnosti tématu, které je zaměřené na provinční úroveň, autorka měla velmi omezenou možnost čerpat z odborných textů, které by se věnovaly provincii Chaco. Z tohoto důvodu jsou hlavními zdroji v této oblasti především data z vládních webových stránek, ze stránek provincie Chaco, jakož i informace z databází a novinových článků dostupných online. Veškerá zjištění, pochybnosti či nedostatek informací byl konzultován s doktorandkou z katedry historie z *Universidad Nacional del Nordeste*, paní Mayrou Soledad Maggio. Ta se tématu perónismu, jeho kořenům a současné situaci ve straně v provinciích Chaco a Corrientes věnuje velice podrobně. Na toto téma napsala i několik odborných článků a příspěvků na konferenci, například *El peronismo en el Chaco* (2012) nebo *Tensiones y conflictos en la formación del peronismo chaqueño 1946-1947* (2012). Nedílnou součástí, která ovlivnila autorčin pohled na situaci v Chacu, jsou také závěry z jejího vlastního pozorování z pobytu v této provincii. V neposlední řadě je třeba také jmenovat autobiografickou knihu *El Peronismo que yo viví* (2005), kterou napsal Adam Pedrini. Ten byl důležitou osobou perónismu v Chacu a působil také v poslanecké sněmovně Argentiny. Jeho kniha a pohled na dění kolem roku 2003 přináší pohled člověka, který zažil perónismus v jeho největší slávě, ačkoliv se samozřejmě nejedná o stěžejní zdroj informací, pouze o prostředek k tomu, aby mohla být situace v Chacu viděna i z jiné perspektivy.

1 Metodologie diplomové práce

Tato práce bude empiricko-analytickou studií, založenou na zkoumání jedné politické strany prostřednictvím případové studie. Případová studie je definována jako detailní analýza jednoho konkrétního případu, pomocí níž lze získat spolehlivé informace o široké kategorii případů. Prostřednictvím detailní analýzy jasně ohraničeného a definovaného fenoménu mají případové studie za úkol zachytit mnohotvárnost případu a identifikovat příčinné mechanismy a intervenující proměnné, které nám zdůvodní vztah mezi proměnnými. Obecně je tedy případová studie postavena na předpokladu, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům (Hendl 2005: 46-50).

V diplomové práci bude prováděn kvalitativní výzkum, který je založen na zkoumání několika aspektů u menšího množství jednotek, intenzivně šetří zkoumané skutečnosti a identifikuje vztahy mezi zkoumanými jednotkami. Zabývá se tedy interpretací či vysvětlením smyslu a významu zkoumaných jevů. Kvalitativní výzkum je ceněn pro své hloubkové porozumění a detailní popis konkrétních případů. V odborné literatuře je možné se setkat s mnoha klasifikacemi a typy případových studií. Konkrétně pro tuto práci autorka zvolila typ intrinsitní případové studie. V tomto typu případové studie se výzkumník věnuje případu, ve kterém chce důkladně poznat jeho vnitřní aspekty. Cílem takové studie je porozumění případu a pochopení, jak jsou jeho jednotlivé části propojeny (Drulák 2008: 29, 35, 39; Hendl 2005: 104-107). Tento typ je vyhovující pro výzkumný záměr této práce, ve které budou důkladně prozkoumávány aspekty institucionalizace Partido Justicialista v Chacu. Autorka je toho názoru, že logika tohoto typu případové studie, prostřednictvím zkoumání daných kritérií institucionalizace, pomůže dosáhnout zodpovězení výzkumných otázek a nalezení vztahu mezi jednotlivými kritérii institucionalizace.

Zdroje informací, odborná literatura a pozorování budou vyhodnocovány prostřednictvím analýzy dat. Tato metoda se snaží o redukci, organizaci, syntézu a sumarizaci informací s cílem dát výsledkům nějaký význam. Jinými slovy analýza

dat spočívá v rozboru nasbíraných dat a jejich syntéze (Hendl 2005: 226 -229). Závěry z těchto dat budou interpretovány s ohledem na položené výzkumné otázky. Práce se bude zabývat zkoumáním strany Partido Justicialista ve vytyčené periodě deseti let, avšak pro osvětlení veškerých otázek a lepší uvedení do kontextu celé problematiky, budou využity i informace z let předcházejících, které mají se zkoumaným případem nějakou souvislost.

Vzhledem ke zvolené metodě intrinsitní případové studie je tento širší kontext klíčový pro pochopení všech aspektů tohoto případu. Výhodou by mělo být, že případová studie umožní kombinovat v práci různé techniky sběru dat. Pro tuto práci byla data získána především z odborných publikací a veřejně dostupných materiálů. Využita byla i metoda dotazování, prostřednictvím individuálního rozhovoru ohledně tématu, které je v této práci zkoumáno. Otázky byly formulovány takovým způsobem, aby prostřednictvím nich bylo umožněno ucelení dat a informací, které vzhledem k tématu detailního zaměření, nejsou běžně dostupná. Opomenout se nesmí ani vlastní pozorování autorky ve zkoumané oblasti.

Tuto literaturu a především nasbírané informace se uplatní při analýze kritérií institucionalizace PJ v Chacu, která budou vycházet z práce Stevena Levitskyho. Následně podle daných kritérií bude analyzována politická strana v provincii, zdali dle stanoveného kritéria je slabě či silně institucionalizovaná. Celá tato analýza daných kritérií by měla umožnit pozorovat případné změny v úrovni institucionalizace strany ve zkoumaném období. Příkladem takových změn může být, zdali je možné pozorovat nějaké činy stranického vedení v provincii k upevnění například formálních stranických vazeb a hierarchie uvnitř strany, aby se předešlo tendencím k dalším štěpením. Prostřednictvím tohoto postupu by práce měla dojít k nejdůležitějšímu úkolu, který spočívá v zodpovězení výzkumných otázek. To by mělo být v závěrečném shrnutí, kde na základě veškerých zjištění práce dospěje k výsledku zkoumání.

2 Teorie institucionalizace politických stran

2.1 Výzkum, význam a problematika teorie institucionalizace

Téma institucionalizace politických stran a stranických systémů bylo v odborné literatuře dlouhou dobu podceňováno a opomíjeno. Pokud se nějaké práce skutečně objevily, byly zaměřeny na státy západní Evropy. Vysvětlení, proč tomu tak bylo, se dá nalézt například v publikaci od Scotta Mainwaringa, který píše: „*Vyspělé demokracie měly po většinu 20. století značně unifikované stranické systémy a vysoce institucionalizované politické strany, proto se zřídka staly předmětem zájmu odborného zkoumání.*“ (Mainwaring, Scully 1995: 38–39) Teorie institucionalizace byla vytvořena v kontextu západních demokracií, na základě jejich zkušeností. Výlučné zaměření na tuto geografickou oblast je možné mezi odborníky pozorovat až do 70. let, teoretická literatura o stranách a stranických systémech se soustředila pouze na vyspělé demokracie, protože stranická soutěživost v semidemokratických či nedemokratických státech neexistovala nebo byla výrazně omezená.

Situace se změnila, až když se pozornost obrátila na případy zemí z třetí vlny přechodu k demokracii. Tato vlna probíhala v zemích druhého a třetího světa, z nichž většina měla po přechodu k demokracii stranický systém velmi nestabilní. Autoři začali obracet svou pozornost k Latinské Americe (Dix 1992; Mainwaring and Scully 1995, Levitsky 1998), Asii (Kohli 1992; Johnson 2002) či Africe (Kuenzi, Lambright 2001). Práce se v této době zaměřovaly především na vztah mezi institucionalizací politických stran a stranickým systémem². Jako společné charakteristiky stran a stranických systémů v těchto zemích byla uváděna vysoká úroveň volatility, slabé či neexistující kořeny ve společnosti a také personalistické³ vazby. V jejich volbě nerozhodovala politická strana, kterou političtí představitelé

---

² Teprve později dochází v odborné literatuře k oddělení těchto témat.

³ Personalismu je důležitým aspektem pro vyhodnocování institucionalizace politické strany. Slabě institucionalizované politické systémy jsou více ohroženy tím, že dovolí nestranickým kandidátům vstup do politiky a přístup k politické moci (jako například v případě Peru nebo Venezuely).

reprezentovali, její ideologie ani program. Začala se postupně rodit myšlenka k modifikaci systému politických stran, kde by v popředí zájmu zkoumání stála institucionalizace politických stran dle konceptu, který by zahrnoval i nově vzniklé demokracie (Mainwaring, Torcal 2005: 1-2).

Během studia literatury věnované tomuto tématu bylo zaznamenáno, že teorie institucionalizace politických stran a stranických systémů má široký zástup vědeckých prací, z nichž velká část byla napsaná odborníky, kteří se zabývají Latinskou Amerikou. To je možné pokládat za důkaz toho, že důležitost tohoto konceptu byla manifestována v prostředí, kde adekvátní politická institucionalizace chybí. Ačkoliv třetí vlna demokratizace sice krátkodobě upoutala pozornost odborníků, přehlížení politických stran v Latinské Americe tím neskončilo. Podle Scotta Mainwaringa v článku *Political Parties and Democratization in Brazil and the Southern Cone* (1988) pramenil tento nezájem z toho, že strany byly zastíněny osobnostmi silných vůdců a často viděny jako nedůležité instituce v systému se silnou exekutivou. Proces utváření politických stran na tomto kontinentu byl kvůli opakovaným převratům a působení nedemokratických vlád⁴ často přerušován, protože existence politických stran uvnitř těchto režimů byla omezena nebo úplně zakázána. Z toho důvodu u většiny stran řádně nedošlo k procesu jejich institucionalizace a po přechodu k demokracii v 70. letech tu jsou slabě institucionalizované strany (Mainwaring 1988: 91). Objasňuje se tím, proč chybí odpovídající klasifikace teorie institucionalizace politických stran, která by odpovídala stranám v této oblasti. Na což upozorňuje nejméně jeden odborník, například Steven Levitsky je toho názoru, že neodpovídající klasifikace a chybějící jasná definice tématu institucionalizace může vést k různému posouzení podobných případů⁵ (Levitsky 1998: 78).

Samuela Huntingtona ještě nemůže přiřadit do výlučného tábora latinskoamerických odborníků, avšak jako jeden z prvních zdůrazňuje, že výzkum a studium institucionalizace politických organizací a institucí má svůj význam.

---

⁴ Výjimka bylo Chile, kde institucionalizace politických stran proběhla již před pučem v roce 1973.

⁵ Upozorňuje na příklad, jak dva odborníci různě zhodnotili dva podobné případy. Nebylo to kvůli špatnému porozumění vztahu mezi institucionalizací a stranickou změnou, ale kvůli různé definici institucionalizace (Levitsky 1998: 78).

Ve svém díle *Political Order in Changing Societies* (1968) píše o institucionalizaci jako o klíčovém prvku v politické stabilitě. V rámci svého studia přechodů k demokracii dochází v této publikaci k závěru, že bez silných politických institucí by naše společnost ztratila prostředky k definování a realizaci svých zájmů⁶. Společnost, která má vysoce institucionalizované organizace je schopnější v artikulaci a dosažení svých veřejných zájmů (Huntington 1968: 24). Ve stejném duchu se vyslovili i Scott Mainwaring a Timothy R. Scully v publikaci *Building Democratic Institutions: Party Systems in Latin America* (1995), kde zdůrazňují, že úroveň institucionalizace má vliv na kvalitu vládnutí. Politické strany podle nich mohou být v jistých ohledech důležitými hráči i v nestabilním stranickém systému, avšak nezapadají do žádné politické struktury (Mainwaring, Scully 1995: 23).

Mezi odborníky se vedla také častá diskuze na téma vlivu institucionalizace na konsolidaci demokracie. Mnozí považují institucionalizaci stranického systému a politických stran za klíčovou pro fungování demokratického systému, protože silné politické strany jsou důležité pro dlouhodobou stabilitu a konsolidaci vlády. Především v literatuře o Latinské Americe je možné nalézt silné vazby mezi stranickou institucionalizací a demokratickou konsolidací (Mainwaring a Scully 1995; Merkel 1996; Randall, Svåsand 2002). Nicméně tento názor byl také předmětem mnoha kritik. Například Leonarda Morlina, který v knize *Democracy Between Consolidation and Crisis: Parties, Groups and Citizens in Southern Europe* (1998) odmítá ideu, že stranická institucionalizace je prerekvizitou demokratické konsolidace. Svá tvrzení staví na příkladu Španělska a Řecka a tvrdí, že existují i jiné důležitější body v demokratické konsolidaci, které mohou působit jako alternativy ke stranické institucionalizaci (Morlino 1998: 213). Tím však nepopírá, že je stranická institucionalizace důležitá pro demokratickou konsolidaci, pouze ji není možné považovat za její nezbytný prvek, a to je názor, se kterým se autorka plně ztotožňuje. Vztah mezi institucionalizací a demokracií není přímočarý. Například v době fáze přechodů k demokracii v Latinské Americe se tvrdilo, že přežití nových demokracií závisí na politických stranách a stranickém systému⁷.

---

⁶ V tom hrají klíčovou roli především politické strany.

⁷ O tom, že je silný a stabilní systém politických stran základním elementem institucionální stability demokracie se můžete přesvědčit například v díle Diamonda a Linze (1989: 20-21).

Avšak, jak píše Mainwaring, nelze říci, že institucionalizované strany jsou garantem demokracie⁸ (Mainwaring 1988: 91). Autorka se však domnívá, že to nic nemění na faktu, že nově konsolidovaný režim má mnohem větší šanci na úspěšné pokračování a rozvíjení demokratických institucí, když v jeho systému působí stabilní a institucionalizované strany.

Ještě o jedné diskuzi v odborné literatuře k tématu institucionalizace je třeba se zmínit. Tato debata se zabývá tím, jak se odborníci stavěli k problematice institucionalizace stranických systémů a politických stran. V literatuře zmiňující toto téma lze zaznamenat, že zatímco někteří autoři nedělají rozdíl mezi stranickou institucionalizací a institucionalizací stranického systému (Kuenzi, Lambright 2001), jiní tyto dva koncepty přísně rozlišují. Konkrétně na celý stranický systém se orientují díla například Scotta Mainwaringa a Timonthyho R. Scullyho (1995), jakož i Mainwaringa a Marina Torcala (2005), Kuenziho a Lambrighta (2001). Na institucionalizaci jednotlivých politických stran se zaměřují například Angelo Panebianco (1988), Robert Dix (1992), nebo Vicky Randall a Lars Svåsand (2002).

Odborníci se dlouhodobě věnovali pouze institucionalizaci stranického systému jako celku, za což jim Randall a Svåsand vyjádřili kritiku ve své práci, protože ignorovali institucionalizaci jednotlivých stran: „*V odborné literatuře panují tendence k opominutí rozdílu mezi institucionalizací politické strany a institucionalizací stranického systému, z čehož pak plyne, že by institucionalizace jednotlivých stran měla přispět k celkové institucionalizaci stranického systému*“ (Randall, Svåsand 2002: 6). Avšak nikdo nevyvrací, že by v institucionalizovaném stranickém systému nemohl být domov neinstitutionalizovaných politických stran a naopak. Jak autoři dodávají: „*Tyto dvě problematiky spolu pozitivně korelují, byť jejich vztah je často nelineární*“ (Randall, Svåsand 2002: 6). Všeobecně se většina názorů k tomuto tématu shoduje v tom, že by se institucionalizace stranického systému měla řádně odlišovat od institucionalizace politických stran (Randall, Svåsand 2002). Ale například Marino Torcal je opačného názoru a považuje stranickou institucionalizaci za jednu dimenzi celého systému (Mainwaring, Torcal 2005: 1). Autorka sdílí přesvědčení, že by se mezi těmito dvěma tématy měl dělat

---

⁸ Což nejlépe ilustruje příklad Chile v roce 1973 nebo Mexika a strany PRI.

rozdíl a měla by být v první řadě studována jednotlivě. Pouze tak bude možné pozorovat dynamiku a fungování obou, přičemž následně se bude moci zkoumat jejich propojení a případná závislost. Protože, když je strana dobře institucionalizovaná, nemusí to automaticky znamenat, že bude institucionalizovaný i celý stranický systém. Je možné pouze prohlásit, že dobře institucionalizovaná politická strana bude mít samozřejmě pozitivní vliv na stranický systém jako celek.

2.2 Co je to institucionalizace?

V této kapitole se práce dostává k otázce institucionalizace a jejích různých definicích. V politické vědě se termíny institucionalizace a instituce užívají pro široké spektrum významů. Tato proměnná charakterizuje také využití tohoto konceptu ve studiu stranických organizací. Pro definici toho, co je to institucionalizace a jaký význam má, neexistuje univerzální definice, každý autor má totiž svou vlastní. Tato kapitola se vrátí ke kořenům a zaměří se na odborníky, jejichž definice patří k těm nejcitovanějším.

Mezi nejčastěji užívané a citované definice patří ta od Samuela Huntingtona, který ji popsal následovně: „*Institucionalizace je proces, kterým organizace a procedury získávají hodnotu a stabilitu. Stávají se legitimními jak vnitřně (pro své členy), tak externě (pro své voliče)*“ (Huntington 1968: 12). Nelze to však chápat tak, že by institucionalizace znemožňovala změnu či vytvářela rigidní organizace. Pouze změny limituje. Jak nedostatečná institucionalizace, tak příliš vysoká institucionalizace jsou nebezpečné pro stranický systém a mohou vést až ke kolapsu. V tomto okamžiku je třeba se pozastavit nad termínem hodnota, který Selznik s Broomem již v roce 1955 zdůraznili užitím termínu přidaná hodnota (Value Infusion). Ten je znám především v souvislosti se Stevenem Levitským (Selznik, Broom 1955; Levitsky 1998). Termín institucionalizace totiž získává přidanou hodnotu tváří v tvář se stabilitou, pokud přidáme hodnotový aspekt. Autorka se tedy ptá, v případě, že přijmeme Huntingtonovu definici o hodnotě a stabilitě (či přidané hodnotě), jak by na tomto základě bylo možné definovat institucionalizaci politické strany? Nejvýstižněji, dle jejího názoru, se dá institucionalizace politické strany definovat jako proces, ve kterém politická strana, která se účastní voleb, získává organizační stabilitu a hodnotu.

Zajímavou diskuzi, na téma institucionalizace v odborné literatuře, vedli ve svém článku *Party Institutionalization in New Democracies* Randall a Svåsand. V něm velice kriticky zhodnotili práce a názory pravděpodobně všech významných odborníků, kteří se tímto tématem zabývali. Jejich definice institucionalizace, v tuto chvíli již institucionalizace politické strany, je diskutovaná s kritérii Huntingtona,

Levitskyho, Panebianca a Jandy. Na tomto základě vytvářejí svou vlastní, která zní: „*Institucionalizace politické strany je proces, kterým se strana stává zavedenou z hlediska integrovaných modelů chování, postojů a kultury*“ (Randall, Svåsand 2002: 12). Tato dvojice je ovšem zmíněná ještě z jednoho důvodu. Ve své práci přišli taktéž s návrhem, že by bylo užitečné, aby se stranická institucionalizace rozlišovala na vnitřní a vnější aspekt, což ale není úplně nové. Tuto snahu o dělení je možné zaznamenat již u Angela Panebianca, dle něhož je ideálně institucionalizovaná strana autonomní externě a má jistou úroveň vnitřní systémovosti. Což znamená, že je nezávislá na ostatních organizacích a má fungující strukturu. Tato definice se odvíjela od jeho chápání procesu institucionalizace, kterým organizace pomalu ztrácí svůj charakter pouhého nástroje, stává se cennou sama o sobě a cíle se od ní samotné stávají neoddělitelné a nerozlišitelné (Panebianco 1988: 53). V následující kapitole bude uvedeno, jak Randall a Svåsand tento koncept dále rozvinuli a přišli s novými kritérii institucionalizace politických stran.

Práce Huntingtona, kterého můžeme považovat za otce tohoto teoretického konceptu, byly velmi důležité v rozvoji konceptu, jak ve vztahu ke stranickému systému a politickým stranám, tak na obecnější rovině. Především jeho klasická čtyři kritéria institucionalizace: *adaptabilita, složitost organizace, autonomie a soudržnost*. Tato kritéria, která pak posloužila jako stavební kameny pro další teoretiky, se však nevyhnula kritice. Důvod musí být spatřen v tom, že nejsou doplněna metodologickými instrukcemi, jak by měla být studována, a chybí jim také praktická operacionalizace. Nicméně jak ukázal například Robert Dix, není to nic nepřekonatelného. On jeho kritéria operacionalizoval ve svém díle *Democratization and the Institutionalization of Latin American Political Parties (1992)*, kde se zabýval otázkou konsolidace demokracie v nově zrestaurovaných zemích v Latinské Americe a jejich šancí na úspěch. Pomocí teorie institucionalizace politických stran a kritérií⁹ nastavených Samuelem Huntingtonem ukázal, že přežití demokracie v Latinské Americe bude

---

⁹ Užil historická data a změnu rolí opozice k určení adaptability, index frakcionalizace k měření soudržnosti, přítomnost catch-all stran k určení autonomie a další tři proměnné k určení složitosti organizace: strany závislé personalisticky, růst organizačních podjednotek a přítomnost catch-all stran.

v následujících letech záležet na institucionalizaci jejich stran a stranického systému (Dix 1992: 489-490). I když Dixův výzkum probíhal v 90. letech, je v něm viděn velký přínos. Podařilo se mu dokázat, že ačkoliv strany měly v té době ještě daleko k institucionalizaci, v porovnání s mírou jejich institucionalizace po druhé vlně přechodů k demokracii bylo zřejmé, že se stranická institucionalizace zlepšuje a můžeme vidět její zvýšení ve všech čtyřech použitých Huntingtonových kritériích.

2.3 *Kritéria institucionalizace*

Úroveň institucionalizace politických stran se může posuzovat dle různých přístupů a kritérií. Podobně jako u definice institucionalizace, i v tématu nastavení dimenzí institucionalizace politických stran je možné nalézt určitá základní kritéria a mnoho teoretiků, kteří se na tato kritéria pokoušeli navazovat a různě je modifikovat. V čem se autoři shodují, je fakt, že stranická institucionalizace není neměnná a může se v průběhu času zvyšovat nebo také snižovat. Jak zdůraznil Angelo Panebianco, politické strany nelze analyzovat jako statické objekty, ale jako organizace procházející dynamickým vývojem (Panebianco 1988). Na základě odborné literatury se autorka pokusí o shrnutí a představení nejpoužívanějších kritérií, která samozřejmě nejsou v teorii každého odborníka přítomna a různě se obměňují. Jako základní model budou použita čtyři Huntingtonova kritéria, na kterých bude demonstrováno, jak na tato kritéria autoři navazovali a jak je v průběhu let různě modifikovali. Včetně Stevena Levitskyho, jehož kritéria budeme používat.

Jak bylo již zmíněno v předcházející kapitole, stupeň institucionalizace jednotlivých organizací dle Huntingtona může být definován čtyřmi kritérii: *adaptabilitou, složitostí organizace, autonomií a soudržností*. (Huntington 1968: 12). Huntingtonova kritéria jsou základní, komplexnější rozpracování je možné zaznamenat u Panebianca a Randalla a Svásanda. Ti přišli s vlastním teoretickým modelem, který je dle autorčina názoru velmi zajímavý a lépe vyhovuje stranám, které jsou mimo západní Evropu. V tomto modelu autoři definovali dvě základní dimenze stranické institucionalizace, vnitřní a vnější. Vnitřní dimenze se vztahuje k vývoji uvnitř strany samotné, zatímco vnější se týká vztahu strany se společností, ve které je strana zakořeněná. Každá tato dimenze má ještě dva aspekty, strukturální a subjektivní. Na základě tohoto rozdělení následně odvozují čtyři kategorie, kterými jsou: *systémovost, autonomie rozhodování, přidaná hodnota a zhmotnění* (Randall, Svásand 2002: 10-12).

	Internal	External
Structural	Systemness	Decisional autonomy
Attitudinal	Value infusion	Reification

Figure 1. Dimensions of party institutionalization

Dimenze stranické institucionalizace

Zdroj: Randall, Svåsand 2002: 13.

Přejde-li se k charakterizaci kritérií institucionalizace politických stran, jako první kritérium bude uvedena adaptace, kterou Huntington definuje takto: „*Adaptabilita je schopnost organizace přizpůsobit se společenským změnám*“ (Huntington 1968: 15). Jinými slovy, organizace, která se adaptuje na změny ve svém prostředí a přežije jednu nebo více změn ve svých základních funkcích, je více institucionalizovaná než ta, která je rigidní a neadaptuje se. To, že je organizace nebo politická strana schopná se adaptovat ji činí flexibilnější a trvalejší a dokazuje nám to, že nebyla vytvořena pouze ke krátkodobému účelu. U adaptability je rozhodující krizový moment, zdali se daná organizace či strana dokáže nové situaci přizpůsobit, oslabit své vazby k původním funkcím strany a nalézt funkci novou. Schopnost adaptability je možné velmi dobře demonstrovat například na způsobilosti strany k hladké přeměně z vládnoucí strany do opoziční role. Huntington pro měření adaptability určil tři způsoby. První je způsob chronologický (organizační věk), který říká, že čím déle strana existuje, tím více institucionalizovaná je. Druhým způsobem je generační věk (počet generačních změn ve vedení), u kterého platí, že adaptabilita organizace je pochybná, pokud jsou v jejím čele dlouho její původní lídři¹⁰. Třetí možností je věk z hlediska funkčního termínu (počet funkčních změn) (Huntington 1968: 16).

---

¹⁰ Ve většině případů dochází k obměně, ale některé politické strany a vlády mohou pokračovat několik desetiletí pod vedením jedné generace (například peruánská APRA).

U jiných autorů je možné jako ekvivalent k adaptabilitě zaznamenat například *kořeny strany ve společnosti* či *silné vazby mezi společnostmi*, ve které se organizace nebo politické strany pohybují (Mainwaring 1998). Tím, že má strana silné kořeny ve společnosti, má určitý pevný základ. K tomu má navíc funkce, které může dle libosti obměňovat. U Kennetha Jandy je možné nalézt jiný termín, který nazval *zhmotněním* (reifikace) (1980: 167). Tímto termínem Janda definuje stranickou institucionalizaci jako míru, do jaké je strana uznávána ve veřejném povědomí (Janda 1980: 167). Stejně tak i Randall a Svåsand užívají termín zhmotnění a tento koncept interpretují, jako vnější dimenzi subjektivního hlediska, které odkazuje na zakotvení politické strany v povědomí veřejnosti (Randall, Svåsand 2002: 14). Což je prakticky stejná definice jakou použil Janda. Zhmotnění říká, že strany jsou uznávány, když je veřejnost nedoceňuje a tento předpoklad ovlivňuje další představy. Autorka to chápe tak, že prostřednictvím tohoto aspektu je daný aktér považován za pevnou součást politického prostředí. Tato proměnná částečně závisí na historické pozici a symbolické hodnotě politické strany, především ale se odvíjí od její schopnosti vytvořit silnou a stabilní organizační strukturu, zajistit si vlastní přežití a udržení se ve stranickém systému (Randall, Svåsand 2002: 23). Zhmotnění je dle jejího názoru trochu vzdálené původnímu Huntingtonovu kritériu adaptability, ale významem si jsou podobné. U obou dvou je důraz kladen na existenci strany a její udržení se ve stávajícím politickém systému.

Jako druhé kritérium bude uvedena *autonomie*, která udává rozsah, do jaké míry politické organizace a procedury existují nezávisle na ostatních společenských skupinách. Jedná se o kritérium, na kterém se shodují snad všichni autoři (například Huntington 1968; Panebianco 1988; Dix 1992; Randall, Svåsand 2002; Bendel a Grotz 2001), a které je jako bezpodmínečné kritérium autonomie vnímáno jak u Huntingtona, tak u Panebianca. Angelo Panebianco o autonomii píše: „*Organizace není autonomní, když její nepostradatelné zdroje jsou z části kontrolovány jinými organizacemi.*“ (Panebianco 1988: 56). Slovy dalšího klasika Samuela Huntingtona: „*Politická institucionalizace ve smyslu autonomie, znamená vyspělost politických organizací a procedur, které nejsou jednoduše vyjádřením zájmu určitých společenských skupin. Tudiž politická organizace, která je instrumentem určité skupiny postrádá autonomii a institucionalizaci.*“ (Huntington

1968: 21). Autonomie je aspekt, který je u politické strany považován za důležitou součást její existence. Především v zemích z třetí vlny přechodu k demokracii má autonomie velký význam, protože ohrožení klientelismem je v těchto oblastech vysoké. U dvojice Randall a Svåsand je autonomie, v jejich pojetí *autonomie rozhodování*, zahrnuta jako vnější dimenze strukturálního aspektu. Kromě faktu, že podobně jako předchozí odborníci se kloní k autonomii jako k nezbytnému elementu stranické institucionalizace, píše, že nelze podléhat zjednodušené odpovědi, že strana je buď nezávislá, nebo závislá. Je třeba si určit, o jaký typ závislosti mezi politickou stranou a jinými aktéry se jedná (Randall, Svåsand 2002: 13). Mohla by se například vyskytnout situace, ve které bude velmi těžké určit, zdali je strana na externí sponzorující organizaci kompletně závislá nebo zdali je na ní pouze vázaná (ve smyslu linkages). Jistý stupeň závislosti nemusí být vždy nebezpečný a nemusí přímo směřovat ke korupci či klientelismu. Pokud je politická strana v tomto vztahu jasně dominantním elementem, tak vzájemná závislost může mít pozitivní dopady na její autonomii, především ve smyslu získávání prostředků a vnější institucionalizace.

Třetím kritériem je *složitost organizace*, která se zakládá na faktu, že čím složitější organizace je, tím více je institucionalizovaná. Jedná se o kritérium také hojně využívané a je možné ho nalézt pod různými názvy, například *úroveň organizace* nebo *komplexnost* (Huntington 1968: 17; Mainwaring 1998; Bendel a Grotz 2001) Slovo složitost v tomto kontextu odkazuje na rozložení struktury organizace, jak vertikální tak horizontální. Mezi měřítka určení složitosti, či komplexnosti, organizace se počítá množství a rozmanitost jejích jednotlivých podjednotek. Větší počet podjednotek a lepší teritoriální pokrytí strany v zemi bude logicky znamenat také větší schopnost organizace zajistit si loajalitu svých členů. Tím, že bude mít organizace nebo politická strana složitější strukturu, bude také mít více funkcí a bude schopna zapojit více společenských skupin. Což je také další měřítka složitosti organizace, podle kterého by strana či organizace měla mít více cílů a záměrů. Toto hledisko lze vnímat jako klíčové pro existenci strany a její přežití, především v kontextu mezigenerační obměny lídrů a všeobecně z hlediska nebezpečí ohrožení strany personalismem, což je aktuální téma právě v Latinské Americe.

Poněkud odlišněji vnímal složitost organizace Angelo Panebianco. Jeho porozumění je založeno na *systemovosti*, jako stupni vzájemné závislosti různých sektorů organizace nebo politické strany (Panebianco 1988: 56). Stejně jako Panebianco, označili tuto dimenzi slovem *systemovost* i Randall a Svåsand a ve své tabulce ji řadí do strukturálního aspektu vnitřní dimenze. V jejich pojetí se *systemovost* vnímá jako vytváření ustálených vzorců chování nebo také jako rutinizace, což pro politickou stranu znamená zakotvení jako stále společenské struktury (Randall, Svåsand 2002: 12-13). Podle tohoto pohledu a na základě názoru Panebianca a dvojice Randall-Svåsand se autorka domnívá, že úroveň *systemovosti* politické strany může být ovlivněna například tím, jak politická strana vznikla, jakými finančními zdroji disponuje nebo jaká je role stranického vedení ve vztahu ke stranické organizaci. Svou roli v úrovni *systemovosti* bude hrát to, jak často strana pořádá stranické kongresy nebo jestli je založena na osobě jednoho vůdce. Oslabení *systemovosti* strany bude mít velký vliv právě na lokální úrovni, která může být snadno ohrožena tím, že lokální straničtí vůdci budou jednat autonomně a nebudou se spoléhat na stranickou strukturu a vedení strany.

Vnitřní soudržnost, jinak řečeno také koherence, je další kritérium, které se hojně užívá mezi odborníky. Stejně jako s úrovní organizace, také tady jsou různé variace názorů jak operacionalizovat koherenci (Mainwaring 1998; Dix 1992; Basedau 2007). V tomto výčtu je zároveň posledním kritériem, které přímo vychází ze Samuela Huntingtona. Jeho definice tohoto kritéria velice prostě říká, že právě jednotná a soudržná organizace je vysoce institucionalizovaná. Aby organizace efektivně fungovala je vyžadován konsenzus nad jejím funkčním vymezením a nad postupy pro řešení neshod, pouze takovou organizaci lze považovat za vnitřně koherentní (Huntington 1968: 23). Jednoduše shrnuto, politická strana by si dle tohoto kritéria měla zachovat vnitřní soudržnost a jednat jako jednotná organizace. Ovšem měla by být schopná tolerovat určitý stupeň nesouhlasu uvnitř organizace, ve smyslu možnosti odlišných názorů. To je něco, co by stranu nemělo nijak ohrozit, ba naopak by to mohlo posílit demokratické fungování její organizace. Koherenci je třeba ale také vnímat ve smyslu konzistence ideologie strany a jejího programu. Jakákoliv změna či oslabení ideologie strany je zároveň oslabením pro institucionalizaci politické strany a voliči může ztížit jeho identifikaci se stranou.

Kritéria, která byla výše představena, nejsou jedinými hojně užívanými kritérii institucionalizace politických stran. V pracích dalších odborníků můžeme narazit také na *legitimitu* (Mainwaring 1998) nebo *přidanou hodnotu*. Již byl zmíněn původ této dimenze institucionalizace, který je u Selznika, avšak nejvíce tento termín používá Steven Levitsky. Přidanou hodnotu ale použili pro popsání *subjektivního hlediska* vnitřní dimenze také Randall a Svåsand, podle kterých si politická strana vytváří vlastní vnitřní kulturu a hodnotový systém, což jsou důležité aspekty stranické soudržnosti (Randall, Svåsand 2002: 13). Více se přidané hodnotě budeme věnovat právě u Stevena Levitskyho. K výše zmíněným kritériím je důležité doplnit, že mezi sebou ne vždy korelují. Dimenze stranické institucionalizace tvoří různé aspekty a jednotlivé komponenty se mohou leckdy vzájemně vylučovat. Pokud bychom se chtěli vyvarovat kritérií a jednoduše si charakterizovat ideálně institucionalizovanou politickou stranu, jak by vypadala? Dle autorčina názoru by to byla taková strana, která je autonomní na jiných společenských skupinách, je zakotvená ve společnosti a disponuje stálou společenskou strukturou. Její stranická organizace je složitější a s větším počtem stranických podjednotek. Strana by měla mít trvalý charakter a cíle. Nebýt pouze na jedno volební období a měla by vyznávat nějaké hodnoty, které budou mít pojitko k voličům.

2.3.1 Steven Levitsky a jeho koncept stranické institucionalizace

Steven Levitsky píše to, co se dá po charakterizaci kritérií institucionalizace považovat za zcela zřejmé. Koncept institucionalizace je spojován s různými organizačními fenomény, které mohou vést k rozličnému vyhodnocování empirických případů, jak dokazuje Levitsky na příkladu Partido Justicialista v práci *Institutionalization and Peronism: The Concept, the Case and the Case for Unpacking the Concept* (1998). Otevřel tím diskusi o tom, že je třeba řádně rozlišovat a tlačit na odborníky, aby rozebrali koncept a vyzkoušeli, ke kterému kritériu se se svou mírou dimenze stranické institucionalizace skutečně klaní. On své dimenze institucionalizace založil na třech organizačních fenoménech, které jsou dle něho spojené s institucionalizací politických stran: *Volební a organizační stabilita, přidaná hodnota a rutinizace* (Levitsky 2003: 15-16). Sám dává důraz především na přidanou hodnotu a rutinizaci, které také použil při charakterizaci institucionalizace Partido Justicialista v Argentině.

Volební a organizační stabilita souvisí s délkou existence strany a její stabilitou ve volbách z hlediska volební volatility. Jak Levitsky píše, tento fenomén by měl být spíše důsledkem institucionalizace. Pokud je strana dobře institucionalizovaná, bude dlouhodobě vykazovat stabilní volební zisky (Levitsky 2003: 15-16). Roli zde také hraje věk strany, všeobecně by s vyšším věkem měla být zajištěna větší organizační stabilita a tedy i vyšší míra institucionalizace. Ačkoliv Levitsky tento fenomén v charakteristice PJ opomíjí, autorka se mu bude věnovat jako dalšímu indikátoru míry institucionalizace PJ v Chacu.

Přidanou hodnotu má podle Levitskyho politická strana v případě, kdy se její přežití a další fungování stává primárním cílem pro její členy. Organizace nebo politické strany, které postrádají přidanou hodnotu nebo jsou z hlediska tohoto kritéria slabě institucionalizované, se definují jako prostředky pro dosažení jistých krátkodobých cílů, po jejichž dosažení končí i existence organizace. V případě, že z hlediska přidané hodnoty je organizace institucionalizovaná, je možné v ní vidět hodnotový zdroj, a ne pouhý spotřební nástroj (Levitsky 2003: 13-14). V okamžiku

krize se v takové politické straně může pozorovat oslabení věrnosti členů původním cílům organizace, a zároveň by došlo k posílení věrnosti zachování strany jako takové. Strana by se stala více flexibilní a adaptabilní, schopná přežít v měnícím se prostředí. Přidaná hodnota je tak velmi podobná kritériu adaptability. I tady platí, že institucionalizovanější strany jsou ty, které jsou schopny změnit své programové cíle nebo ideologii, když se změní podmínky. Tím, že strany dokáží najít nové společné cíle, jim bude umožněna delší existence.

Druhý koncept, *rutinizace*, odkazuje na proces, na jehož základě jsou pravidla organizace všeobecně známá a přijímána mezi členy. Stávají se během tohoto procesu rutinizovanými či zakořeněnými. Aby mohla organizace nebo politická strana dobře fungovat, jsou pro ni zavedená pravidla a procedury nezbytná. V organizaci, která je rutinizovaná vidíme, že lídři mají zájem na zavedení pravidel a investují do toho, aby byla zakotvená a také dodržovaná. V nerutinizované organizaci naopak ponechávají větší prostor pro rychlé zásahy v případě změny prostředí (Levitsky 1998: 80; Levitsky 2003: 15-17). Například v takové slabě rutinizované politické straně se určitá pravidla fungování dají nalézt, ovšem jsou uzpůsobena tak, aby se dala dle potřeby modifikovat či obcházet. Rutinizace totiž zásadním způsobem ovlivňuje stranickou flexibilitu, protože limituje možnost obměny ve stranickém vedení, brání čerstvé krvi v prosazení se a brání i snahám reformistů. Lídři politických stran mají malý prostor k manévrování, je omezeno vytváření nových lídrů ve vedení strany a nových frakcí.

Přidaná hodnota a rutinizace jsou spojeny s protichůdnými argumenty ohledně vztahu mezi institucionalizací a kapacitou organizací adaptovat se a přežít změnu podmínek a prostředí.¹¹ Otázka je jestli může být jednotný koncept? Dle Levitskyho jsou to různé organizační fenomény, proto není třeba, aby se objevily současně. Takže by dle jeho mínění spíše odborníci měli jasně rozlišovat mezi dvěma typy institucionalizace (Levitsky 1998: 81 a 84). Autorka je toho názoru, že

---

¹¹ Například přidaná hodnota je viděna jako koncept usnadňující adaptaci, v kontrastu s rutinizací, která je viděna jako redukuje adaptabilitu. Dle Angela Panebianca vysoký stupeň institucionalizace uvnitř strany drasticky limituje manévrovací prostor jeho vnitřních aktérů. Zatímco slabě institucionalizované strany mohou projít náhlou transformací, organizační změna v dobře institucionalizované straně se všeobecně koná pomalu a pracně.

strana nemůže mít současně velkou přidanou hodnotu a být i silně institucionalizovaná z hlediska rutinizace. Jinak bude, v případě ohrožení, její existence neschopná se přizpůsobit novým podmínkám.

Tato Levitskyho kritéria se v části věnované provincii Chaco autorka pokusí aplikovat na výzkum úrovně institucionalizace PJ v provincii. Partido Justicialista byla na celostátní úrovni Argentiny již několikrát předmětem zkoumání v otázce míry své institucionalizace, a to dle různých kritérií. Dotyční odborníci tuto stranu charakterizovali různě, což je dááno za vinu právě nejasné definici stranické institucionalizace. Například Marc Jones v článku *Evaluating Argentina's Presidential Democracy: 1983–1995* (1997) považuje tuto stranu za vysoce institucionalizovanou. James McGuire v publikaci *Peronism without Perón* (1997) píše o PJ jako o slabě institucionalizované straně, a v podobném duchu se vyjadřuje i Levitsky (1998) a označuje ji za bíděně institucionalizovanou. Jak Levitsky tak i McGuire aplikovali v jejich analýze koncept *Value Infusion*. Stručný závěr z Levitskyho analýzy je takový, že stranu hodnotí jako entitu, která má vysoký stupeň Value Infusion, ale je velice slabě rutinizovaná. Jako prvek působící pozitivně na dimenzi přidané hodnoty zmiňuje přežití smrti zakladatele strany a věrnost jejích členů v době nepřízně. Jedná se o dobu, kdy strana působila v ilegality, ale také o situaci, kdy došlo ke změně strategie a cílů strany za vlády Carlose Menema (Levitsky 1998: 82). Z hlediska rutinizace vidí její slabou institucionalizaci především v obcházení a manipulování s vnitrostranickými pravidly, kde zmiňuje především nefunkční hierarchii a stabilní kariérní řád, jakož i různá nastavení pravidel v jednotlivých provinciích. Dalo by se říci co provincie, to jiná pravidla. (Levitsky 1998: 83). V této charakteristice nelze opomenout fakt, že k těmto výzkumům došlo ještě za vlády Carlose Menema, ovšem nelze předpokládat výrazný posun v její institucionalizaci. V analýze PJ v této diplomové práci očekáváme především jiný pohled, protože strana na provinční úrovni má mnoho funkcí, které se leckdy liší či mají jiný význam od funkcí strany na centrální úrovni.

Na základě předchozích definic sestavila autorka krátkou charakteristiku politické strany na provinční úrovni a její význam. Je toho názoru, že provinční pobočka strany je velmi důležitá v celkové institucionalizaci strany.

Institucionalizace politické strany na této úrovni se dá charakterizovat podobně jako na úrovni celostátní, tedy jako proces, kterým politické skupiny na provinční úrovni vlády obdrží hodnotu a stabilitu, jak interně tak externě.

Význam institucionalizace strany na provinční úrovni lze opodstatnit jejími funkcemi. Strana na této úrovni může být jak rozšířenou rukou centra, tak zároveň prvkem, který může celou stranickou buňku destabilizovat. Záleží na vztahu mezi centrem a touto pobočkou. Jsou to často právě místní pobočky stran, které nominují kandidáty na stranické sjezdy, kde se sestavují kandidátní listiny pro celostátní volby. Jedná se o významný zdroj uchazečů, ať již na stranické pozice nebo do veřejných úřadů, ale také dobrovolníků a nových členů. V této souvislosti je třeba také poukázat na možnost bližšího kontaktu s voliči. Strana může být lépe informována o dění a změnách, na které pak dokáže flexibilněji reagovat (například demografické či socioekonomické trendy). Což se dle autorky dá považovat za důležitý prvek pro institucionalizaci strany z hlediska její adaptace a také prohlubování kořenů ve společnosti.

Tato úroveň ale zároveň skýtá nebezpečí, především z hlediska dimenze systémovosti či složitosti organizace. Provinční úroveň je místem, kde blízkost členů a nečlenů politické strany dovoluje intenzivnější a neformální interakce. Ohrožení v podobě klientelismu, patronáže nebo i nepotismu není ničím ojedinělým. Proto je pro institucionalizaci strany důležité mít stanovy strany, které budou respektovány a dodržovány. V tomto ohledu je na místě také stabilní kariérní řád, aby kandidáti pro volby byly vybírání v souladu s platnými normami a prošli důkladnou selekcí. Je třeba dodat, že autorka považuje za žádoucí, aby se strana na této úrovni vyvarovala autoritativního vedení, které nerespektuje stanovy a pravidla, která si případně modifikuje dle své potřeby.

3 Partido Justicialista na celostátní úrovni

3.1 *Vztah mezi centrem a provinciemi v Argentině*

V odborné literatuře lze identifikovat mnoho prací, které se zabývají vztahem mezi centrem a provinciemi v Argentině. Většina z nich zkoumá tento vztah především z hlediska ekonomického, nalézt lze ale i mnoho prací zabývajících se otázkou demokracie (Behrend 2011; Ardanaz 2010). Ovšem málokteré, či spíše žádné, se zabývají působením strany na provinční úrovni či rozebíráním její stability a institucionalizace, byť jsou to právě provincie, které patří mezi nejdůležitější arénu politického života v této zemi.

Z hlediska obecné charakteristiky Argentiny, jedná se o stát federalizovaný, který se skládá z 23 provincií a hlavního města Buenos Aires. Argentinská federace je značně decentralizovaná, čemuž odpovídá i nastavení politického systému. Vlády jednotlivých provincií mají velké pravomoci, včetně vlastní ústavy a rozsáhlých pravomocí v oblasti volebních pravidel, zdravotnictví či školství (Benton 2009). Typická argentinská provincie podle Ernesta Calva a Marie Murillo je místo, ve kterém dominuje místní exekutiva, má limitovanou politickou soutěž a vyznačuje se klientelistickými¹² politickými vazbami (Calvo, Murillo 2004: 36).

Mezi jednotlivými argentinskými provinciemi panují značné rozdíly, ať už ve velikosti, provinční politice, jejich bohatství nebo přidělování financí od centrální vlády. V tomto bodě je důležité jmenovat jeden velký problém, který prostupuje argentinskou politikou, a to problém nadhodnocení malých provincií¹³. Tyto provincie dostávají mnohem více finanční podpory od centrální vlády, než by měly. Většina příjmů do státní kasy je v Argentině odváděna v ekonomicky

---

¹² Ačkoliv klientelismus je těžké přesně kvantifikovat, distribuce jídla a jiného zboží před volbami je celkem běžnou praxí (Calvo, Murillo 2004: 26).

¹³ Jedná se například o provincie Catamarca, Santa Cruz, La Rioja, La Pampa.

největších provinciích¹⁴ a pak redistribuována skrz komplikovaný systém, který silně zvýhodňuje populačně menší a nadreprezentovanější provincie, které ale zároveň nepatří mezi ty nejchudší¹⁵ (Ardanaz 2010). Jak však poukazuje ve své rentiérské studii Carlos Gervasoni, nejedná se pouze o nepoměr v distribuci financí, ale i křesel v parlamentu. Malé provincie jsou nadreprezentované¹⁶ v senátu i v poslanecké sněmovně (Gervasoni 2010: 311).

Co činí z provincií silné hráče, je jejich politická scéna, konkrétně politické strany, jejich lídři a guvernéři. Provincie jsou základem pro stranickou soutěž a jádrem podpory pro politické elity a strany na celonárodní úrovni. Úspěch na politické scéně v provincii je chápán jako významný základ, který může například guvernérovi pomoci dostat se až k prezidentskému úřadu¹⁷ (Benton 2009: 656)

V otázce politických stran na provinční úrovni je důležité zdůraznit, že tyto subjekty operují nezávisle od těch národních, mají své vlastní stranické platformy a řády¹⁸. Jsou zodpovědné za stranické kandidátky jak pro provinční tak národní volby. Složení volební kandidátek navíc kontrolují guvernéři, v případě že jsou současně hlavou strany v provincii. Pokud je jejich strana zároveň i stranou celonárodní, jejich vliv tedy dosahuje až na celonárodní úroveň. (Behrend 2011: 155). Avšak to, že strany na této úrovni správy jednají nezávisle, neznamená, že by byly nějak izolované od centrální politické scény. Samozřejmě, existují rozdíly mezi politikou a zájmy reprezentované stranou na národní úrovni a těmi reprezentovanými na úrovni států či provincie. Jak se můžeme ale dočíst v práci od Edwarda Gibsona a Juliety Suárez Cao *Federalized Party Systems and Subnational Party Competition: Theory and an Empirical Application to Argentina (2010)*,

---

¹⁴ Ve 4 největších provinciích- Buenos Aires, Córdoba, Santa Fe a město Buenos Aires- je soustředěno 62 % populace a celých 71 % HDP, které je v těchto provinciích v přepočtu na obyvatele o 52 % větší než ve zbytku (Ardanaz 2010).

¹⁵ Například provincie Santa Cruz může mít lepší sociální indikátory než Chaco, ale kvůli své malé populaci dostane mnohem více federálních financí na osobu.

¹⁶ Pokud se přepočítá, kolik obyvatel odpovídá jednomu mandátu, dojde se k zjištění, že například v provincii Buenos Aires s nejvyšším počtem obyvatel odpovídá jednomu mandátu v Poslanecké sněmovně 223 216 obyvatel. V nejméně osídlené provincii Tierra del Fuego jeden mandát představuje 54 793 obyvatel.

¹⁷ Do roku 2007 každý prezident od roku 1989 byl bývalým guvernérem.

¹⁸ Kromě toho dvě hlavní argentinské strany jsou často tvořeny shlukem provinčních organizací. (Benton 2009).

federalizovaný stranický systém Argentiny umožňuje stranám na provinční úrovni akumulovat moc v místní politice a ovlivňovat tím politiku na celonárodní úrovni (Gibson, Suarez Cao 2010) Z tohoto důvodu je tak důležité sledovat politiku na provinční úrovni, aby bylo možné těmto procesům snáze porozumět. Jsou to právě politické strany¹⁹, které tvoří hlavní institucionální vazby mezi národními a subnárodními stranickými systémy.

Kromě politických stran jsou stěžejními aktéry politické scény na provinční úrovni také guvernéri. Síla jejich postavení je často spjata se vztahem mezi jím a prezidentem. Tento vztah by se velmi zjednodušeně dal charakterizovat jako výměna podpory pro politiku na národní úrovni za fiskální transfery do provincie. Především pro prezidenta je klíčové mít dobrý vztah s guvernérem, existují pro to hned dva důvody: podpora v Kongresu a podpora ve volbách (Ardanaz 2010). V odborných publikacích nejednoho odborníka je možné se dozvědět, že podpora guvernéra je důležitá ke schválení legislativy v Kongresu a k implementaci federální politiky (Gibson, Suarez Cao 2010; Jones and Hwang 2005; Behrend 2009). Například Martín Ardanaz je toho názoru, že pozice hlavy státu by byla ohrožena bez podpory provinčních vlád a jejich guvernérů, protože právě oni mají klíče k mnoha dveřím. Nejenže kontrolují provinční delegace v Kongresu, ale také volební mechanismus. Takový guvernér, který má jasnou kontrolu provinční delegace v Kongresu, může výhodně směnit hlasy v kongresu za fiskální laskavost nebo může dokonce slíbit politickou podporu pro prezidentské znovuzvolení. Podporu guvernérů a provinčních stranických elit potřebují prezidenti pro své znovuzvolení během nominačního volebního procesu, ale také pro rozšíření podpory v provincii během samotných prezidentských voleb (Ardanaz 2010).

Avšak ne vždy se podaří, aby prezident vycházel se všemi guvernéry. V takovém případě, jak píše Lorena Moscovich, není ničím výjimečným, když se prezidenti pro své znovuzvolení a posílení moci snaží oslovit nové aktéry v provinciích (společenské nebo obchodní organizace) a poté využít tuto podporu k

---

¹⁹ To jaký vliv mají na celonárodní proces, dobře ilustruje příklad, když se konají argentinské volby guvernérů souběžně s těmi do národní poslancecké sněmovny. Oblastní soutěže mají silný negativní dopad na úroveň multipartismu na národní úrovni, což dokazuje důležitou úlohu provinční politiky v národních procesech (Benton 2009: 656).

podkopání provinční vlády či guvernéra (Moscovich 2012). Co může dobrý vztah mezi těmito dvěma představiteli podpořit je silná ekonomika v kombinaci s veřejnými výdaji. Pokles fiskálních zdrojů dává šanci k posílení federálních institucí. Když je prezident neschopný poskytnout fiskální výhody provinčním politikům, federální instituce podkopávají prezidentskou schopnost na příslušnou změnu politiky (Benton 2009 657-8).

3.2 *Partido Justicialista na cestě k fragmentaci?*

Partido Justicialista patří mezi dvě nejsilnější strany v současné Argentíně. Na argentinské politické scéně působí od svého založení Juanem Domingem Perónem v roce 1945²⁰. Díky tomu, že se jí podařilo získat podporu mezi chudými vrstvami, především dělníky²¹, již v roce 1946 vyhrála prezidentské volby (Němec 2010: 45-46). Perónismus stavěl od počátku na několika základních pilířích: charismatickém a silném vůdci, odborových svazech a nedostatku organizační struktury uvnitř strany. Jestli něco nebylo hlavním předmětem Perónova zájmu, byla to stranická výstavba. Ačkoliv, jak je možné se dočíst u Scotta Mainwaringa (1988), politické strany závisejí na institucionalizaci autority, Perón se této institucionalizace vyvaroval a koncentroval moc a autoritu do vlastních rukou. Tím, jak se on sám učinil nepostradatelným pro stranu, bylo velmi obtížné ho později nahradit. Takže straně trvalo dlouho, než se z této paralýzy po jeho smrti dostala. (Mainwaring 1988: 100-103).

Je důležité zdůraznit, že Partido Justicialista, díky nedostatkové organizační struktuře, nebyla nikdy zcela soudržnou politickou stranou. Neshody uvnitř strany pro ni byly charakteristické již od samého počátku jejího vzniku. Ať šlo o organizační spory mezi politiky a odboráři, pravo-levou ideologii nebo skutečnou sílu různých frakcí. Nicméně ve své historii si perónisti vytvořili mechanismy k překonání těchto problémů (interní volby, vyjednávání o lídrovi, rozdělení strany podle reprezentačních kvót) a dlouhodobě se jim dařilo, většinou prostřednictvím neformálních vyjednávání a schůzek, dohodnout se na sporných bodech (Gimenez 2008: 7). Z těchto důvodů se autorce toto štěpení, ke kterému došlo před prezidentskými volbami v roce 2003, jeví jako velmi závažné a svým způsobem ojedinělé, a vidíme ho jako důsledek nejen interních, ale také externí důvodů.

---

²⁰ V té době ještě pod názvem Strana práce (Partido Laborista), později změnila název na Perónistickou stranu (Partido Perónista) a nakonec na Partido Justicialista.

²¹ Podpora mezi nejnižšími vrstvami společnosti pomohla straně také přežít léta v ilegality.

Jako stěžejní bod v budoucím štěpení PJ lze považovat volební porážku Eduarda Duhaldeho v prezidentských volbách v říjnu 1999. V nich obdržela strana historicky nejnižší výsledky od roku 1946²², což by samo o sobě nebylo nijak podivné v kontextu začínajících ekonomických obtíží. Pokud se však podíváme blíže na důvody prohry, uvidíme dvě významné překážky, které Duhaldemu ve volbě přitížily: Carlos Menem a peronističtí guvernéri. Carlos Menem s Eduardem Duhaldem prohrál vnitrostranické volby a byla mu tak znemožněna opětovná kandidatura na prezidenta. Navíc se nemohl smířit s myšlenkou ztráty kontroly nad stranou a jejich vztah tak vyvolával uvnitř PJ velké tření. Proto vystupoval proti Duhaldemu a nevyjadřoval mu tolik potřebnou podporu. K tomu se ještě přidali guvernéri, kteří vyjadřovali neochotu spolupracovat s Duhaldem či mu přímo vyjádřit podporu²³. Z obavy z porážky se soustředili na zajištění si vítězství ve svých provinciích a zároveň odpoutání se od dění na národní úrovni²⁴ (Cheresky 2004: 22; Kasta 2009). Duhalde se ocitl sám a bez podpory vlastní strany a tudíž nebylo žádným překvapením, že volby nevyhrál, strach, že by mohl vyhrát kandidát zastupující provincii Buenos Aires, která dle některých čítá až 38 % voličů PJ²⁵, byl zjevný. Narušilo by to rovnováhu ve straně a především postavení Carlose Menema.

Po těchto prohraných prezidentských volbách se PJ nebyla schopná vyprofilovat jako opoziční strana, byla roztržitá a atomizovaná. Menem a Duhalde byli jediné dva vůdci, kteří měli uvnitř strany nějakou váhu. Oba současně zastávali v PJ dvě nejvyšší funkce, Menem byl předsedou Národní rady strany až do roku 2003²⁶ a Eduardo Duhalde byl předsedou Národního kongresu strany²⁷.

---

²² Jako celek ale volby byly pro stranu pozitivní, získala 14 guvernérských postů z 23, včetně tří populačně a ekonomicky nejdůležitějších provincií- Buenos Aires, Córdoba a Santa Fe. Strana upevnila také svůj vliv v legislativě, získala největší menšinu v Senátu a Poslanecké sněmovně

²³ Většina z těchto guvernérů byla navíc podporovatelem Carlosem Menemem.

²⁴ Což byl i důvod toho, proč guvernéri svolali místní volby na jiný termín, než byly volby prezidentské.

²⁵ Informace z článku politického analytika Rosenda Fragy (Fraga 1999).

²⁶ Byl přesvědčen, že být v přední části stranického aparátu mu zajistí udržení vedení PJ, aby mohl začít budovat svou prezidentskou kandidaturu pro příští volby. Za tímto účelem vyzval během roku 2000 na zasedáních Národní rady k opakovanému sjednocení ve snaze shromáždit vedení PJ, guvernéry a zákonodárce s cílem sjednocení perónismu a jeho představení jako mluvčího opozice před vládou.

²⁷ Měl podporu volebního obvodu s největší váhou v Argentině (provincie Buenos Aires), což mu dávalo dostatečný potenciál k odstranění Menema z vedení strany. Ohledně legitimacy stranického předsednictví bývalého prezidenta Menema tvrdil, že jeho vedení je jen formální.

Právě tato patová situace je podstatná, protože zabránila PJ udělat důkladnou analýzu porážky v posledních volbách. Strana současně neměla žádné ucelené návrhy programů v době hluboké sociální, ekonomické a politické krize (Gimenez 2008: 13-14). Tato autorka pokládá za okamžik, kdy došlo k zásadnímu štěpení, které vyústilo v extrémní frakcionalizaci strany. Projevovalo se i na provinční úrovni, kde začalo rozdělování guvernérů na ty, kteří podporovali bezpodmínečně menémistickou politiku, a ty, kteří byli definováni blíže k duhaldistickému populismu, což byl i příklad Néstora Kirchnera.

Spory mezi Menemem a Duhaldem probíhaly na pozadí začínajícího napětí ve společnosti. Toto napětí se projevilo i v legislativních volbách 14. října 2001, které se staly symbolem krize reprezentace. Politické strany se staly terčem útoku společnosti, která je obvinila z odpovědnosti za socioekonomickou krizi. Růst napětí ve společnosti nejlépe odráží počet prázdných hlasů (votos en blanco²⁸) a nulového hlasování (votos nulos²⁹), které se stalo vítězem těchto voleb a dosáhlo téměř 25 % všech hlasů na celostátní úrovni, zatímco čtvrtina obyvatel se přímo zdržela hlasování. Výsledky pro PJ v těchto legislativních volbách však i přesto byly pozitivní, a strana se stala jejich vítězem. (Cámara Nacional Electoral; Torre 2003: 65; Mustapic 2013: 273 - 274).

Během vlády prezidenta Fernanda de la Rúy³⁰, ačkoliv byla identita peronistické strany zpochybňována, byla opozice jednotná alespoň v určitých bodech. Avšak po rezignaci prezidenta de la Rúy 20. prosince 2001, moc připadla Partido Justicialista, která byla v té době bezprecedentním obrazem vnitřního štěpení. Se zmizením společného nepřítele nemohl perónismus najít žádnou osu ke sjednocení. Vůdci peronistické strany zahájili své kandidatury, ale mocenské vakuum na národní scéně zvýšilo roztržičnost strany při boji o moc, a vnitřní

---

²⁸ Votos en blanco je protestní hlas, nástroj, kterým může volič vyjádřit svou nespokojenost s nabízenými kandidáty ve volbách. Jeho hlas se počítá jako platný k celkovému počtu hlasů ve volebním obvodu, protože reprezentuje vůli voliče, ale není to hlas kladný. Větší počet platných hlasů s sebou nese také větší překážky pro účast menších stran.

²⁹ Votos nulos je neplatné hlasování, které může být úmyslné i neúmyslné. Neznevýhodňuje žádný sektor a jeho cílem je pouze splnění volební povinnosti. Hlasy se nepočítají k celkovému počtu hlasů ve volebním obvodu.

³⁰ Člen Občanského radikálního svazu (UCR), který byl zvolen v roce 1999 prezidentem jako zástupce koalice ALIANZA, složené z UCR a z Fronty solidární země (FREPASO).

štěpení PJ se projevilo na slabších prezidentech, kteří postrádali potřebnou autoritu a legitimní základnu. Prezidentem, který měl zemi dovést k regulérním prezidentským volbám, se nakonec 1. ledna 2002 stal Eduardo Duhalde. Situace, ve které se Duhalde stal prezidentem, byla více než komplikovaná. Nejen že se musel postavit ekonomické krizi, ale jeho úkolem bylo i řešení krize uvnitř strany a otázka, kdo bude oficiálním kandidátem PJ pro příští prezidentské volby (Němec 2010: 34; Torre 2003: 654).

Dle názoru Any Maríi Mustapic, vykazovalo PJ opakující se historickou zkušenost: když nebyla strana u moci, začala se chovat decentralizovaně a bylo těžké, aby ji kontroloval jen jeden člověk. Naopak když byla strana u moci, prezident se stal vůdcem strany, která se tak na chvíli stala více vertikální a centralizovanou (Mustapic 2002: 156). Z toho plyne, že vláda Duhaldeho byla výjimkou, protože během 18 měsíců byla PJ velmi fragmentovaná a rozdělená. Dá se tedy konstatovat, že se stala nástrojem pro osobní ambice několika jedinců, kteří soupeřili o moc. Tato situace ještě více zdůrazní chybějící řádnou a institucionalizovanou stranickou strukturu PJ. Z čehož plyne otázka, zdali by silnější institucionalizace ve smyslu rutinizace pravidel byla možným východiskem z této krize? Pravděpodobně ano. Ve straně s řádně zavedenými a respektovanými stranickými pravidly by toto doslova „dvojvůdcovství“ nebylo možné. Velmi jistě by se vyřešilo na mimořádném stranickém kongresu, kde by byl zvolen předseda strany. Tím, že si ale, jak Menem tak Duhalde, udržovali moc prostřednictvím Národní rady a Národního kongresu strany, bylo toto řešení nemožné. Je v tom vidět vazba na provinční úroveň, guvernéři ve snaze získat vliv se začali rozdělovat na dvě skupiny a vyjadřovali podporu člověku, o kterém si mysleli, že se v blízké době stane jejich prezidentem a výměnou za podporu v předvolebním boji, dostane provincie nějaké jiné výhody.

3.3 *Prezidentské volby v Argentině v roce 2003*

Než přistoupíme k analýze a tvorbě závěrů, je na místě sdělit fakta ohledně těchto prezidentských voleb. Není možné zapomenout na to, že štěpení uvnitř PJ bylo především vyústěním osobních třenic uvnitř této strany, konkrétně boje Carlose Menema a Eduarda Duhalda za prosazení oficiálního kandidáta PJ pro prezidentské volby. Carlos Menem si myslel, že ve vnitřních primárkách vyhraje a Eduardo Duhalde marně hledal osobu, která by se Menemovi postavila a primárky vyhrála, aby nepřišel o vliv ve straně. Duhalde se nakonec v lednu 2003 rozhodl upustit od své kandidatury a podpořit Néstora Kirchnera³¹, o kterém si myslel, že jako jediný nemenémistický kandidát může vyhrát (Gimenez 2008: 18). Vzhledem k faktu, že se žádný jiný kandidát nerozhodl odstoupit od své kandidatury a podpořit jednoho oficiálního kandidáta strany, začala většina guvernérů a jiných vlivných osob ve straně prosazovat možnost kandidatury všech potencionálních uchazečů z řad PJ. Lze konstatovat, že to bylo jednoduché řešení, které vyřešilo otázku interních voleb a zároveň odvrátilo možnost rozpadu strany. Stranický kongres tuto možnost nakonec odsouhlasil, upustil od stranických primárek a povolil kandidaturu, včetně užití symbolů strany, všem potenciálním zájemcům o prezidentských úřad. V dubnu 2003 se do prezidentských voleb postavili tři kandidáti PJ, kteří si pro svou kandidaturu vytvořili také tři volební aliance - Alianza Frente por la Lealtad, Alianza Frente Movimiento Popular-Unión y Libertad a Alianza Frente para la Victoria. Strana byla poprvé v historii ve všeobecných volbách oficiálně rozdělená. (Sanchez 2005: 461; La Nacion 2003).

U výsledků prvního kola, které se konalo 27. dubna 2003, je možné pozorovat, že kdyby se strana rozhodla pro jednoho kandidáta, pravděpodobně by se nekonalo druhé kolo. První kolo prezidentských voleb vyhrál s 4,6 miliony hlasů (24,5 %) Carlos Menem, druhý byl Néstor Kirchner s 22,24 % hlasů³². Ten zvítězil v osmi provinciích, včetně té nejdůležitější, provincie Buenos Aires, která

---

³¹ Ne všichni kandidaturu Kirchnera chtěli, mnozí říkali, že není jejich reprezentant. Počáteční pochybnosti se ale rozptýlily, podařilo se získat podporu většiny starostů a také guvernérů z Patagonie. Severní provincie (vyjma Jujuye a Formosy) byly pro Menema (Cheresky 2004: 54).

³² Třetí kandidát strany Rodríguez-Saa získal 14,11 % hlasů.

reprezentuje skoro 40 % elektorátu PJ. Jako celek však perónisté zvítězili ve všech 23 provinciích, s výjimkou města Buenos Aires (Jubany 2003: 1-3; Sanchez 2005: 465-469). Je zřejmé, že ač PJ byla rozštěpená, součet hlasů pro její kandidáty ji přiděluje pevné místo ve stranickém systému Argentiny. Na jednu stranu lze těžko určit, zda kandidáti obdrželi tolik hlasů, protože strana PJ nabídla voličům větší výběr kandidátů, nebo jednoduše proto, že je to strana, která má pevnou voličskou základnu.

Výjimečnost těchto voleb tkví především ve velkém štěpení strany, neobvyklém politickém rozdělení a různých lídrech, kteří si vystavěli politickou kampaň na základě svých osobních ambicí. Přesně tak totiž celé štěpení vypadá, jako prostředek pro posloužení individuálním ambicím jednotlivců, kteří nemají nijak promyšlenou ideologii. Je to spíše hra symbolů o to, komu se podaří lépe přesvědčit voliče, že právě on je tím nositelem odkazu Juana Peróna. Protože strana má jistý stupeň institucionalizace, který se projevuje právě jejím zakořeněním ve společnosti, je hra na odkaz zakladatele velmi dobrým cvičením kolektivní paměti Argentinců. Tyto prezidentské volby je důležité mít v paměti i z toho důvodu, že v nich nebyl zvolen prezident v prvním kole, jako tomu bylo zvykem v předchozích prezidentských volbách³³. Do druhého kola postoupili dva kandidáti, výše zmíněný Carlos Menem a Néstor Kirchner. Toto druhé kolo se ale nakonec nekonalo, protože Menem se rozhodl odstoupit ze své kandidatury. Argentinským prezidentem se nakonec stal Néstor Kirchner. Jako vítěz nečekaný, který za sebou neměl širokou alianci, ale pouze rozštěpenou stranu.

---

³³ V Argentině platí pro prezidentské volby dvoukolý volební systém. V prvním kole musí vítězný kandidát obdržet alespoň 45 % hlasů nebo 40 %, pokud rozdíl mezi ním a druhým v pořadí je minimálně 10 % hlasů. V opačném případě se koná druhé kolo, kam postoupí dva nejúspěšnější kandidáti. Vítěz musí získat nadpoloviční počet hlasů (Němec 2010: 40).

VOLBY ROK 2003	
KANDIDÁTI NA PREZIDENTA	PODÍL V PROCENTECH
MENEM (ALIANZA FRENTE POR LA LEALTAD - UNIÓN DE CENTRO DEMOCRÁTICO)	24,5%
KIRCHNER (ALIANZA FRENTE PARA LA VICTORIA)	22,2%
López Murphy (ALIANZA MOVIMIENTO FEDERAL PARA RECREAR EL CRECIMIENTO)	16,4%
RODRÍGUEZ SAA (ALIANZA FRENTE MOVIMIENTO POPULAR - UNIÓN Y LIBERTAD)	14,1%
Carrió (ALIANZA AFIRMACIÓN PARA UNA REPÚBLICA IGUALITARIA)	14,1%
Moreau (UNIÓN CÍVICA RADICAL)	2,3%
Ostatní	6,5%
Celkově platných hlasů	97,3%
Votos en blanco	1,0%
Votos nulos	1,7%

Prezidentské volby v roce 2003

Zdroj: Ministerio del Interior, Obras Públicas y Vivienda

3.4 *Partido Justicialista na centrální úrovni, 2003-2013*

Tato kapitola nabídne krátké shrnutí vývoje v Partido Justicialista za vlády manželů Kirchnerových. Účelem tohoto shrnutí je porovnání, jak se vyvíjela centrální úroveň oproti úrovni provinční. Mělo by to poskytnout jistou představu o dalším osudu strany v této desetileté periodě. Situace na celostátní úrovni ve straně má vždycky spojení se situací na úrovni provincií.

Vítězství Néstora Kirchnera nepřineslo rozpad strany Partido Justicialista, ale ani ji nesjednotilo. V tomto uvedeném období po prezidentských volbách v roce 2003 se nejsilnější aliancí v rámci PJ stala Frente para la Victoria, které se třikrát po sobě podařilo získat prezidentský post a Néstora Kirchnera v prezidentském úřadě vystřídala jeho manželka Cristina Fernándezová. Během těchto deseti let se stalo několik událostí, které pomohly upevnit postavení FPV a manželů Kirchnerových v rámci PJ. Toto upevnění a výhra ve třech po sobě jdoucích prezidentských volbách za sebou, má několik důvodů.

Tím prvním důvodem je fakt, že se Néstoru Kirchnerovi podařilo upevnit moc v rámci PJ, a tím připravil dobré podmínky pro kandidaturu své ženy. V této souvislosti se jako klíčové jeví dvě události: stranický kongres v roce 2004 a volby v roce 2005. Na stranickém kongresu, který se konal 26. března 2004, se volilo nové vedení strany. Kirchner se ho nezúčastnil, ale i přesto byl zvolen kandidát, kterého sám navrhl. Tím novým předsedou PJ se stal Eduardo Fellner, guvernér provincie Jujuy. Ve volbách v roce 2005 Kirchnerova FPV suverénně zvítězila. Především se jí podařilo porazit Eduarda Duhaldeho triumfem v provincii Buenos Aires, která byla považovaná za baštu duhaldismu. A navíc si připsala i symbolické vítězství, když porazila Carlose Menema v jeho rodné provincii. Kirchner tímto triumfem získal prostor pro své plány a kontrolu nad většinou PJ. To mělo velký vliv na ostatní provincie (Calvo 2005; Calvo, Murillo 2012: 155-157). Jako částečné potvrzení toho, že se FPV stala uznávaným lídrem většiny strany PJ, lze pokládat také volební listiny. Ve volbách 2005 se v mnoha provinciích PJ prezentovala na oddělených volebních listinách³⁴, prezidentova aliance kandidovala pod názvem

---

³⁴ Ve sledované provincii Chaco ale strana ve volbách vystupovala jednotně, pod názvem Frente para la Victoria.

FPV, jeho odpůrci pod stranickým názvem PJ. Ve volbách v roce 2007 se situace změnila a již se nepozorují oddělené kandidátky PJ a FPV.

Jako další bod důležitý v upevnění pozice Kirchnera a FPV bylo udržování dobrého vztahu s guvernéry, což jak bylo napsáno výše, je velmi důležité pro prezidentovo znovuzvolení, nebo v tomto případě pro prosazení své manželky jako budoucí prezidentky země. Kirchnera v tom velmi podpořila dobrá kondice ekonomiky a s tím spojený růst vládních výdajů. To mu pomohlo naklonit si lídry provincií na svou stranu a ke svému politickému programu.³⁵ Dokázal dobře vyjednávat a měl dobré vztahy s guvernéry nejen z aliance FPV, ale i tvrdého jádra PJ a také radikálů (Lupu 2010: 175-177; Núñez 2009).

Avšak to, že se FPV stalo nejsilnější aliancí v rámci PJ a manželé Kirchnerovi opanovali prezidentský úřad, neznamená, že by v Partido Justicialista nebyly žádné další tlaky. Kirchnerovi a jeho manželce se podařilo upevnit si svou pozici v rámci PJ, ale sjednotit se jim ji nepodařilo. Ve straně stále zůstávalo mnoho různých proudů. Ať už se jednalo o takzvaný *federální perónismus*, který byl v opozici vůči kirchnerismu, svým založením více tradiční a konzervativní, a který reprezentovali Duhalde i Rodríguez Saa (Peronismo Federal). V tomto období bylo i mnoho politiků, kteří přecházeli z jedné volební aliance do druhé, v každých volbách byla situace jiná a jiná byla samozřejmě i v provinciích. Především od roku 2009 je možné pozorovat opětovné slábnutí postavení FPV a především silnější profilaci perónistů, kteří se vymezovali proti kirchnerovskému směru, například v osobě Sergia Massi. Ovšem této opozici z „vlastních“ řad se čelilo také v prezidentských volbách. V roce 2007 proti Cristině Kirchnerové kandidoval jeden zástupce peronistického tábora, Alberto Rodríguez Saa, který je bratr Adolfa Rodríguez Saa, prezidentského kandidáta z roku 2003. V prezidentských volbách 2011 se proti ní postavili již dva výrazní reprezentanti federálního perónismu. Kromě opětovné účasti Alberta Rodríguez Saa, se těchto prezidentských voleb účastnil ještě Eduardo Duhalde (Núñez 2011).

---

³⁵ Mnoho spřátelených guvernérů měl i mezi radikály.

Převzetí prezidentského úřadu manželkou Néstora Kirchnera s sebou přineslo postupný úpadek toho, co Kirchner předtím vybudoval, protože Cristina na to nedokázala navázat. Volební výsledky FPV během jejího působení v čele státu byly ve znamení velkých výkyvů. Vyhrála sice velmi přesvědčivě prezidentské volby v roce 2007 i v roce 2011 hned v prvním kole a s vynikajícími výsledky³⁶. Ale ve volbách v takzvaném „midtermu“ v roce 2009³⁷ i v roce 2013 lze pozorovat značné poklesy, které se pojily i se ztrátou důležitých provincií, jako klíčové provincie Buenos Aires, Mendozy nebo Córdoby. Tyto volby pak byly naopak úspěšné pro její protivníky, jako byl Carlos Reutemann nebo Mauricio Macri. Oba byli dříve spjatí s PJ a v těchto volbách se spojili se stranickými oponenty prezidentky Fernandézové (Infolatam 2013; Núñez 2013).

Na rozdíl od svého muže, který byl schopný ve vztahu ke guvernérům řešit problémy, Fernandézová je nebyla schopná řešit a navíc si svým chováním odcizila mnoho guvernérů a spojenců uvnitř PJ. Problémové vztahy měla i s některými guvernéry vlastní volební aliance FPV, například s guvernérem Buenos Aires, Danielem Sciolim, který byl zároveň celonárodním lídrem strany. Ačkoliv se v tomto období dá pozorovat nevole v některých provinciích, všeobecně je možné konstatovat, že se situace uklidnila a vyhrocovat se začala až po prezidentských volbách 2011, kdy si potencionální kandidáti připravovali pole působnosti. Co ovšem ulehčilo oběma manželům, byla nejednotná a oslabená opozice, která jim zajistila toto kontinuální desetileté období (Calvo, Murillo 2012: 148-150; Núñez 2011).

V tomto shrnutí je možné vidět, že vláda manželů Kirchnerových vyvolala v prvních letech vlády relativní upevnění a zdálo se, že FPV má uvnitř PJ relativně stabilní pozici vedoucí aliance. Nicméně opozice uvnitř nikdy nevymizela a především s vládou Cristiny Fernandézové začala uvnitř strany sílit a docházelo k odchodu mnoha osobností strany, které zakládaly vlastní platformy. Následující

---

³⁶ V roce 2007 obdržela Fernandézová v prezidentských volbách 45,29 % hlasů. V roce 2011 dokonce 54,11 % hlasů.

³⁷ Neuspěl ani její manžel, který se ucházel o post senátora 2009 a v odvrácení prohry jim nepomohlo ani přesunutí termínu voleb na dřívější datum.

kapitola se bude věnovat provincii Chaco, a ukáže, zdali je možné podobný vývoj uvnitř strany zaznamenat i tam.

VÍTĚZ PREZIDENTSKÝCH VOLEB 2007	CELONÁRODNÍ ÚROVEŇ
FERNÁNDEZ DE KIRCHNER - Cobos (ALIANZA FRENTE PARA LA VICTORIA)	45,3%
VÍTĚZ PREZIDENTSKÝCH VOLEB 2011	
FERNÁNDEZ DE KIRCHNER - Boudou (ALIANZA FRENTE PARA LA VICTORIA)	54,1%

Prezidentské a legislativní volby v roce 2007 a 2011

Zdroj: Ministerio del Interior y Transporte

4 Provincie Chaco

4.1 *Politický a socioekonomický kontext provincie Chaco*

Chaco je relativně mladá provincie ležící na severu Argentiny u hranic s Paraguayí, která byla oficiálně do statutu provincie povýšena až za Juana Dominga Peróna v roce 1951 a krátce také nesla jeho jméno, la Provincia del Presidente Perón. Z hlediska složení obyvatel, patří mezi argentinské provincie s lehce nadprůměrným počtem původního obyvatelstva³⁸ a také velkou přítomností potomků evropských migrantů (Portal Oficial del Gobierno de la República Argentina). Ekonomicky se orientuje na primární sektor, především na pěstování bavlny a sóji, také zpracování dřeva a chov dobytka. Počet obyvatel se blíží jednomu milionu, z toho téměř 80 % z nich žije ve městech či jejich okolí (Departamento de Información Económica y Social (DIES)).

Statisticky patří Chaco mezi nejchudší provincie Argentiny, ve většině průzkumů obsazuje druhé místo, hned za provincií Formosa. Mezi největší problémy této provincie můžeme počítat fakt, že třetina obyvatelstva nemá uspokojené základní lidské potřeby a mnoho z nich žije pod hranicí chudoby³⁹. Provincie obsazuje přední příčky v míře analfabetismu⁴⁰, dětské úmrtnosti a nezaměstnanosti⁴¹. K tomuto tématu je třeba dodat, že informace o konkrétních číslech lidí postižených chudobou a nezaměstnaností se velmi liší. Oficiální stanoviska vydává vládní institut Národní institut pro statistiku INDEC (Instituto Nacional de Estadística y Censos). K neoficiálním zdrojům informací o této problematice patří například Institut pro politické myšlení a veřejnou politiku IPyPP (Instituto de Pensamiento y Políticas Públicas), digitální deník Infoabae a zprávy z organizace UNICEF. Díky těmto různorodým zdrojům je možné

---

³⁸ Celorepublikový průměr je 2,9 %, v Chacu je výskyt původního obyvatelstva 3,9 %.

³⁹ Podle oficiálních čísel je to asi 35 % obyvatel dle INDEC (Národní institut pro statistiku). Ovšem podle informací z IPyPP (Institut myšlení a veřejné politiky) je to až 60 % obyvatel provincie.

⁴⁰ Analfabetismus dosahuje až 8 % v Chacu, pro srovnání 0,5 % v Buenos Aires.

⁴¹ Dle oficiálních údajů nemá Chaco téměř žádnou nezaměstnanost, neoficiálně se blíží 30 %.

pozorovat, že se informace oficiální a neoficiální velmi rozcházejí, například čísla o počtu lidí žijících pod hranicí chudoby se liší až o 30 %.

Z hlediska volebního systému, v provincii panuje obdobný systém jako ve volbách na centrální úrovni. Stejně jako volby prezidenta a viceprezidenta, také posty guvernéra a viceguvernéra se volí přímo a provincie je jeden volební obvod. Vítěz může být, stejně jako u prezidentských voleb, zvolen v prvním kole, pokud bude mít minimálně 45 % hlasů, anebo 40 % pokud odstup mezi ním a druhým kandidátem v pořadí bude nejméně 10 % hlasů (Němec 2010). Guvernérem může být jedna osoba dvakrát po sobě, je tedy možné pouze jedno znovuzvolení. Pokud se kandidát chce znovu ucházet o guvernéřský post, musí počkat minimálně jedno volební období a pak může znovu kandidovat ve volbách o post guvernéra. Volby do zákonodárního sboru se také konají podle stejného klíče jako volby na celostátní úrovni. Každé dva roky se obměňuje polovina z 32 členů sboru, kteří jsou voleni na 4 roky. Provincie je jeden obvod a používá se proporčního volebního systému a D'Hondtova volebního dělitele (Consultoría Integral en Gestión Pública (EGES)).

O politickém pozadí Chaca po přechodu k demokracii velmi vypovídá věta pronesená novinářem Mempoem Giardinelli: „*Chaco je provincie, kde je možný jakýkoliv výsledek*“ (Giardinelli 2015). Čímž naráží na velmi těsné výsledky a časté střídání u moci mezi dvěma nejsilnějšími stranami v provincii: Radikální stranou (UCR) a Partido Justicialista (PJ). Z toho vyplývá, že Chaco není provincií, která by byla baštou té či oné strany. Od roku 1983 až do roku 1991 se v guvernéřském křesle vystřídali dva perónisté, Florencio Tenev a Danilo Baroni. Ti byli následně v roce 1991 na jedno volební období vystřídáni provinční stranou Partido Acción Chaqueña (PACH). Poté až do roku 2007 byl guvernéřský úřad v rukou radikálů, které v roce 2007 znovu vystřídal perónista, či spíše kirchnerista, Jorge Capitanich. Ten v současné době plní svůj druhý mandát (Centro de Estudios Nueva Mayoría). Byly porovnány výsledky guvernéřských voleb s výsledky prezidentských voleb ve stanoveném období a nebyla v nich nalezena žádná synchronizace. Zatímco v Chacu se po pádu diktatury až do roku 1991 dařilo perónistům, v prezidentském křesle až do roku 1989 pobýval Raul Alfonsín z UCR. Když plnil mezi lety 1989-1999 svůj mandát Carlos Menem, v Chacu vládla místní strana, kterou pak

vystřídali znovu UCR. Perónistický prezident a perónistický guvernér Chaca se setkali až v roce 2007 (Asociación Argentina de Administración Pública)..

Obdobně i ve volbách do zákonodárního sboru se od roku 1983 ve vítězství střídají Radikální strana a Partido Justicialista, které dohromady zpravidla získávají 80-90 % všech hlasů. Výjimkou bylo pouze období 1991-1995, kdy jejich výsledky byly oslabeny a klesly v součtu na 55-60 % hlasů. To bylo způsobeno silným postavením provinční strany Acción Chaqueña. Její výsledky ale po roce 1995 rapidně poklesly, až na 0,73 %, což je v porovnání s jejím nejsilnějším volebním výsledkem rozdíl celých 36 % hlasů (Centro de Estudios Nueva Mayoría; Giardinelli 2015).

Kromě těchto dvou velkých stran můžeme v Chacu nalézt množství malých stran a hnutí. Již byla jmenována Acción Chaqueña, avšak z těch významnějších stran, které měly potenciál získat ve volbách kolem 5 % hlasů, by měla být jmenována například Afirmación para una República Igualitaria, Frente Grande nebo Chaco de Pie. Na základě volebních výsledků v provincii v posledních letech bylo vyzorováno, že se zde opakovaným trendem stává kandidatura, ať už na guvernéřský post, či do legislativy provincie, ve volebních aliancích. Přesněji řečeno existuje zde aliance vedená UCR a aliance vedená PJ, ke kterým se přidružují další strany (Centro de Estudios Nueva Mayoría).

4.2 *Partido Justicialista v provincii Chaco*

Partido Justicialista, jak bylo zmíněno výše, patří v Chacu společně s UCR mezi dvě nejsilnější strany. Její volební výsledky do zákonodárného sboru od přechodu k demokracii nikdy neklesly pod 30 % hlasů, ba naopak, v mnoha případech spíše převyšovaly 40 %. Svůj nejvyšší výsledek obdržela strana hned v roce 1983, kdy získala celých 47 % hlasů (Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco). Ačkoliv po pádu diktatury nabrala slibný směr, brzy se její výsledky propadly a dlouhou dobu se jí nepodařilo vrátit se do guvernérského postu. Jorge Capitanich, který se jejím předsedou v provincii stal v roce 1999, měl již od začátku svého působení ambice vrátit se se stranou zpět k moci (Giardinelli 2015).

Jeho výrazný vliv je možné zaznamenat během stranické krize před prezidentskými volbami v roce 2003. Štěpení Partido Justicialista kopírovalo národní úroveň i v této provincii a i tady byly ve straně rozpoznatelné dva hlavní proudy. Proud duhaldistický (později kirchneristický) byl reprezentovaný již zmiňovaným Jorgem Capitanichem. Osobou reprezentující menemistický proud byl Manuel García Solá. Stejně jako bylo možné vidět probíhající boj na centrální úrovni o to, kdo bude kandidátem strany na prezidenta, i v Chacu se vedl boj mezi těmito dvěma politiky o kandidaturu na guvernéra provincie, která se měla konat v roce 2003. Kandidatura se nakonec podařila získat Capitanichovi, protože měl ve straně v provincii silnější postavení⁴² než jeho soupeř García Solá, ale výrazně mu k tomu napomohlo i konání prezidenta Duhaldeho⁴³ (Obarrio 2003).

Jako velmi strategický je třeba hodnotit jeho tah, kterým se chtěl vyhnout rozštěpení strany a případným odděleným kandidátkám PJ v provinčních volbách. Aby zamezil rozkolu, zástupcům menemistického tábora nabídl pozice v nejdůležitějších městech provincie Chaco. Garcíaovi Solá post starosty Resistencie a Oscaru Raffinovi post starosty v Saénz Peña, druhém největším městě v Chacu.

---

⁴² Capitanich měl příznivce především mezi starší generací peronistů.

⁴³ Duhalde chtěl odvrátit kandidaturu Menema na prezidenta a především pomyslné interní volby, které by Menem pravděpodobně vyhrál, a pozastavil proto národní volby PJ.

Vlivným členům ze svého tábora, v té době již kirchnerovského, zajistil posty na volebních kandidátkách pro volby do národního zákonodárského sboru. Kandidátní listina byla vedena José Mongelem a Gladys Soto, kteří byli zakladateli místního kirchnerismu. (El Diario Digital 2003; Obarrio 2003).

Avšak v sázce nebyla pouze guvernérská nominace, ale i jednota strany. Již bylo zmíněno, že PJ v Chacu nevyhrála několik let, takže strana rozdrobená na dva tábory by žádné výhry nebyla schopná a úplně by tak zanikla jakákoliv šance pro Capitaniche stát se guvernérem provincie. To byla podle autorky hlavní motivace Jorgeho Capitaniche ustát tuto fragmentaci. Partido Justicialista v provincii Chaco nenásledovalo příkladu jiných provincií a ke konečnému štěpení zde nedošlo. Tímto vyjednáváním bylo dosaženo toho, že provincie Chaco, jako jedna z mála měla jednotnou kandidátku PJ-FPV⁴⁴ jak pro volby provinční, tak volby do celonárodních zákonodárných orgánů.

Jak se dozvíme v následující kapitole, v těchto volbách se Capitanich guvernérem nestal, ale autorka je přesvědčena, že vyřešením sporů si pojistil si svou pozici v čele strany a položil základní kámen k budování svého postavení v čele Partido Justicialista. V této souvislosti je třeba si více přiblížit jeho postavu v čele strany PJ, neboť byl vůdcem strany v Chacu po celé období 2003-2013 a má za sebou velmi pestrou stranickou minulost. Je svázán jak s Carlosem Menemem, v jehož vládě působil, tak také s Eduardem Duhaldem, ale především s manželi Kirchnerovými (Pagina12 2011; La Voz 2013).

Jeho vazby na stranické vedení jsou tu zmiňovány i z toho důvodu, že dle názoru autorky byli jedním z pilířů jeho pevného postavení ve straně v provincii. S prezidentkou Kirchnerovou měl blízký vztah, až se spekulovalo, že právě on bude jejím nástupcem ve funkci prezidenta země. Autorku v jejím přesvědčení utvrdil i názor doktorandky Mayry Maggio z Universidad Nacional del Nordeste, která Capitaniche popsala jako stranického lídra s rysy charismatického vůdce. „*Je to výrazný vůdce, který má kolem sebe velký počet lidí, ale takřka žádný aspekt správy nepřenáší na ministry své vlády. Vše důležité drží pevně v rukou. V tomto ohledu je*

---

⁴⁴ Jak bylo již zmíněno, v roce 2003 byla společná kandidátka spíše výjimkou.

to silná osobnost, což se odráží v tom, že prakticky nejsou jiní vůdci ve straně, kteří by měli stejnou popularitu jako on. Dokázal si během několika let vytvořit silné postavení mezi voliči, což ještě více podpořilo jeho stranické vedení.“

4.3 *Analýza volebních výsledků v provincii Chaco v letech 2003- 2013*

V této kapitole budou podrobeny analýze volební výsledky v provincii Chaco v letech 2003-2013. V centru zájmu budou především výsledky Partido Justicialista, které strana zaznamenala ve volbách do zákonodárního sboru provincie a také ve volbách na post guvernéra. Tato analýza by měla ukázat, jak silné postavení měla strana v provincii během vlády manželů Kirchnerových. Zdali PJ s Capitanichem v čele dokázalo být atraktivní pro voliče nebo zde došlo k ubývání hlasů.

Nejdříve bude zmíněna krátká interpretace informací, které jsou zaneseny v tabulkách. Na první pohled je možné vidět pokračující trend dvou silných volebních aliancí, které mají dohromady kolem 80 a více procent hlasů. To je také důvod, proč do tabulky nebyly vloženy i výsledky jednotlivých stran a hnutí. Umístěny jsou v jedné kolonce, protože jejich volební výsledky byly zanedbatelné, a až na jednu výjimku, se nikomu jinému, než dvěma nejsilnějším aliancím, nepodařilo získat mandát v zákonodárném sboru provincie. Pro celkovou ilustraci situace jsou v tabulkách uvedeny také čísla votos en blanco a votos nulos. Je možné vidět, že výsledky strany PJ nabraly vítězný směr až v roce 2009. Pokud se pozornost zaměří ještě na počty získaných mandátů, byla strana dlouhou dobu v silné nevýhodě a bez většiny v provinčním parlamentu. Volby budou analyzovány ve třech časových úsecích, které odpovídají časovému úseku jedné provinční vlády.

ROK	2003	2007	2011
	Počet obdržených hlasů v %		
Kandidát koalice PJ	40,9	46,8	66,6
Kandidát koalice UCR	53,4	46,6	30,3
Ostatní kandidáti	5,7	6,6	3,2
Platné hlasy	97,9	97,7	96,9
Votos en blanco	1,7	1,6	2,6
Votos nulos	0,4	0,7	0,5

Volby guvernéra v provincii Chaco

Zdroj: Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco

ROK	2003	2005	2007	2009	2011	2013
	Počet hlasů v %					
Aliance PJ s dalšími subjekty	40,7	30,4	32,3	50,5	62,8	54,7
Aliance UCR s dalšími subjekty	41,6	55,3	44,1	44,1	32	33,7
Výsledky ostatních stran a volebních koalic	17,7	14,3	23,6	5,4	5,2	11,6
Platné hlasy	94,7	96,2	95,6	96,9	96,2	95,2
Votos en blanco	5	2,9	3,9	2,3	3,4	4
Votos nulos	0,3	0,9	0,5	0,8	0,4	0,8

Volby do zákonodárného sboru v Chacu

Zdroj: Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco

ROK	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
Aliance PJ s dalšími subjekty	6	8	5	7	9	11	10
Aliance UCR s dalšími subjekty	10	8	10	9	7	5	6
Afirmación para una República Igualitaria	x	x	1	x	x	x	x

Počet obdržených mandátů ve volbách do zákonodárného sboru provincie Chaco

Zdroj: Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco

Vláda v provincii 2003 – 2007

V tomto časovém období od roku 2003 do roku 2007 bylo Chaco pod vládou aliance složené z UCR a menších politických subjektů. Volby guvernéra provincie vyhrál s celkovými 53,37 % Roy Nikisch, který vedl Alianza Frente de Todos, ve které bylo UCR hlavním politickým subjektem. Ve volbách do zákonodárného sboru provincie obdržela jak aliance vedená UCR, tak i aliance Frente para la Victoria⁴⁵ po osmi zástupcích. Aliance vedená UCR si tak upevnila svou pozici, neboť z předchozích voleb z roku 2001 měla v parlamentu deset svých zástupců a PJ pouze šest.

Vládu v provincii od roku 1995 stále drželi ve svých rukou radikálové a pro PJ to znamenalo další volební porážku. V těchto volbách neskončila vláda radikálů v provincii a Partido Justicialista znovu prohrála. Výsledek lze interpretovat tak, že voliči nevěděli, co mohou od PJ čekat a sami byli v té době nejednotní a měli svůj preferovaný směr ve straně a to mohl být důvod, proč svůj hlas dali jiné alternativní straně. Autorka se domnívá, že jistou roli mohl hrát i strach elektorátu z nejednotnosti strany, která by se mohla projevit nestabilitou v guvernéřském úřadě. Partido Justicialista v provincii vystupovala pod jednotnou kandidátkou, ale pro voliče strany jakoby byla stále rozdělená. Nejvýstižnějším důkazem budiž výsledky prezidentských voleb v provincii v roce 2003. Ty ukazují, že Carlos Menem, a potažmo jeho spojenci, měli v Chacu mezi voliči větší podporu. Menem v této provincii obdržel celých 34,4 % hlasů, v porovnání s 19,1 % pro Néstora Kirchnera (Centro de Estudios Nueva Mayoría). Z tohoto pohledu není tak překvapivá porážka PJ, protože její lídr Capitanich byl velkým spojencem Néstora Kirchnera.

---

⁴⁵ Členové aliance Frente para la Victoria byly Partido Justicialista a hnutí Movimiento de Bases

Autorka je přesvědčená, že jedním z vysvětlení neúspěchu je také pravděpodobnost, že i pro řadu tradičně volících PJ nebyl Capitanich dobrou volbou, což může potvrzovat i jeho neúspěšná kandidatura v roce 1999. Ať bude toto tvrzení zakládáno na novinových článcích nebo dotazování v provincii, vysvětlení jsou v neprospěch Capitaniche. Mezi nejčastěji zmiňované důvody patřil jeho nízký věk a stranická minulost, která mnoho potencionálních voličů velmi mátlá, a neměli v něj důvěru.

Rozložení moci v provincii nijak neovlivnily ani volby v roce 2005, neboť radikálové si udržely svých 10 zákonodárných zástupců a PJ, opět v alianci Frente para la Victoria⁴⁶, naopak o jednoho zástupce přišla. S jedním mandátem se do parlamentu provincie Chaco probojovala i strana *Afirmación para una República Igualitaria*⁴⁷, ale až do voleb v roce 2013 se už nic podobného neopakovalo (Centro de Estudios Nueva Mayoría). Tento volební výsledek silně kontrastuje s volebním výsledkem pro PJ, který strana obdržela na celostátní úrovni, kde Néstor Kirchner slavil velké vítězství, které autorka považuje za upevnění jeho pozice v rámci PJ.

Vláda v provincii 2007 -2011

Toto období začíná koncem 12 leté vlády UCR v provincii. V guvernerských volbách v roce 2007 se podařilo zvítězit PJ sdružené v nové alianci Frente Chaco Merece Más. Tato koalice zahrnovala kromě strany Partido Justicialista, také strany levice a různé lidskoprávní organizace⁴⁸. Jak je možné vidět v tabulce, vítězství to bylo těsné. Novým guvernérem provincie se stal předseda strany PJ v Chacu, Jorge Capitanich. Vítězství ve volbách guvernéra ale nebylo podpořeno vítězstvím do zákonodárného sboru provincie Chaco, kde si své

---

⁴⁶ Aliance se v těchto volbách rozrostla: Partido Justicialista, Frente Grande, Chaco de Pie a De la Victoria

⁴⁷ Strana založená Elisou Carrió, s celonárodním působením. V roce 2009 přejmenovaná na Coalición Cívica ARI (Coalición Cívica ARI).

⁴⁸ Složení této koalice bylo: Partido Justicialista, Frente Grande, Chaco de Pié, Nacionalista Constitucional, Movimiento de Bases, Recrear para el crecimiento a Popular de la Reconstrucción.

dominantní postavení udržela aliance vedená UCR, která získala 9 zákonodárců a PJ pouze 7. Vzhledem k faktu, že po předchozích volbách z roku 2005 bylo rozdělení křesel 10 pro alianci UCR, 5 pro PJ a jedno pro jinou stranu, PJ po těchto volbách stále neměla šanci dosáhnout většiny v zákonodárném sboru a pro schválení svých návrhů bylo třeba jedna s opozicí (La Nación 2007). Prohru autorka vidí jako důsledek samostatné kandidatury PJ do zákonodárného sboru, bez koaličních partnerů, které využila v boji o guvernérské křeslo.

Tato situace se pro PJ mírně zlepšila s volbami v roce 2009. Strana se tentokrát rozhodla pro pokračování aliance Frente Chaco Merece Más⁴⁹ i ve volbách do místního parlamentu a to jí přineslo důležité vítězství celých 50,48 % hlasů, což bylo o 17 % více než ve volbách předchozích. Pokud se výsledky přepočtou na počet získaných mandátů, PJ a jeho aliance obdržely 9 mandátů a UCR se svou aliancí 7 mandátů. Obě aliance měly shodně po 16 zástupcích, došlo tedy k patové situaci, která se neobešla bez kompromisů a vyjednávání (Diario Chaco 2011). Tuto výhru je důležité považovat za potvrzení úspěšnosti koalice, kterou vedla PJ. Navíc tyto výsledky jsou v opozici vůči výsledkům strany na celostátní úrovni, kde byl rok 2009 ve znamení velkého debaklu strany. Vysvětlení jsou dvě. Dle toho prvního s růstem koalice, docházelo také k absorpci konkurence a alternativních stran pro voliče PJ. Ale autorka se také domnívá, že v Chacu docházelo k postupnému obnovení důvěry ve stranu PJ a voliči tušili, jaký směr strana vyznává.

Vláda v provincii 2011-2013

V tomto období bylo pozorováno pokračování upevňování pozice PJ v provincii Chaco. První potvrzení přinesly guvernérské volby v roce 2011, kde si svou pozici udržel Jorge Capitanich. Koalice Frente Chaco Merece Más vedená perónisty obdržela další důležité vítězství a Capitanich se s výsledkem 66,6 % stal vítězem guvernérských voleb v provincii Chaco. Toto vítězství tentokrát pozitivně

---

⁴⁹ Součástí koalice Frente Chaco Merece Más tentokrát byly tyto strany a hnutí: Justicialista, Frente Grande, Chaco de Pié, De la Victoria, Nacionalista Constitucional, Movimiento de Bases, Recrear para el crecimiento, Frente de la Esperanza.

koreluje s výsledkem prezidentských voleb na celostátní úrovni, ve kterých Cristina Fernándezová získala rovněž oslňující volební výsledek. Aby PJ nemělo v Chacu úspěchu málo, podařilo se mu i ovládnout volby do zákonodárního sboru se ziskem 11 mandátů (Bruschtein 2011). Rok 2011 tak podle autorčina názoru představuje první skutečnou volební dominanci PJ v provincii Chaco od roku 2003. Zpečetění dominance v provincii přinesly i volby 2013⁵⁰, které PJ přidělily 10 křesel v parlamentu (Diario Norte 2013). Capitanich tak mohl poslední dva roky v čele provincie vládnout s pohodlnou většinou křesel v parlamentu provincie. Z hlediska viditelných volebních výsledků i poslední volby potvrdily úspěšnost koalice Frente Chaco Merece Más. V tomto roce bylo Chaco jednou z mála provincií, kde PJ vedená FPV zvítězila. Na celostátní úrovni byly volby velkým debaklem strany. O to cennější toto vítězství je a jen dokládá sílu pozice strany, potažmo jejího předsedy, v provincii.

Jaké závěry vyplívají z těchto volebních výsledků? Autorka je toho názoru, že si ve volebních výsledcích lze povšimnout dvou zřejmých tendencí: rozrůstání koalice za účelem absorpce konkurence a návrat voličů strany, kteří se od ní odvrátili kvůli neoliberální adaptaci strany za vlády Carlose Menema.

V období od roku 2003 do roku 2013 bylo rozpoznatelné rozrůstání volební aliance PJ v každých volbách. Autorka se domnívá, že se jednalo o chytrou strategii strany za účelem pohlcení možné konkurence, především levicových subjektů a místních lidových hnutí. Bylo zjištěno, že ke konci 90. let začalo v této provincii docházet k postupnému roztržštění politické scény a začala se objevovat nová hnutí a vznikat nové politické strany, především levicového zaměření⁵¹. Z toho vyplývá autorčino přesvědčení, že Capitanich rozšiřoval s každými volbami svou koalici, aby došlo k redukci počtu hnutí a stran, které soutěžily o hlasy voličů. V roce 2009 se voleb do zákonodárního sboru Chaca účastnilo, kromě dvou hlavních aliancí, pouze pět dalších subjektů. V roce 2007 to bylo celkem 16 subjektů. Pouhý součet

---

⁵⁰ Koalici v roce 2013, tentokrát pod názvem Frente para la Victoria tvořily: Partido Justicialista, Partido Concertación, Partido Corriente Martin Fierro, Movimiento de Bases, Partido de la Victoria, el Nuevo Espacio para la Participación (NePar), Frente Grande, Partido Causa Reparadora, Frente para el Cambio, Polo Social a Partido Intransigente.

⁵¹ Veškeré podrobnosti a volební výsledky dohledatelné na internetové stránce provincie Chaco a Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco.

hlasů čtyřech nejúspěšnějších subjektů⁵² z roku 2007, které se v roce 2009 přidružily do koalice *Frente Chaco Merece Más*, činí takřka 10 % hlasů, což není nijak zanedbatelné číslo. Z tohoto příkladu je možné vyvodit jasný závěr, že bez dobře promyšlené volební strategie a těchto nových partnerů by vítězství aliance PJ bylo velmi nepravděpodobné, pokud by platil předpoklad, že by volební podpora pro ně byla víceméně stabilní, stejně jako v předchozích letech.

Partido Justicialista po přechodu k demokracii poprvé kandidovalo v Chacu v koalici v roce 1999. Do té doby, podobně jako UCR, kandidovala strana samostatně. Ovšem v té době se ještě značně lišil počet stran, který se ve volbách ucházel o hlasy voličů. Tento počet stran se od 90. let takřka ztrojnásobil, a v posledních letech se účastní voleb až 16 subjektů. Na politické scéně došlo k rozptýlení voličské podpory, proto absorpce může být šancí jak se udržet v pozici dominantní strany a zabránit růstu konkurence. Avšak ať už se ze strany vedení PJ jednalo o eliminaci konkurence a snadnější cestu k volebnímu vítězství, tato koalice splnila svůj účel. Jako první potvrzení jejího úspěchu lze považovat guvernérské volby v roce 2007. To, že široká aliance byla dobrý volební kalkul, potvrzují i následující volby v roce 2011 a 2013. Těchto voleb se zúčastnilo osm subjektů, včetně dvou silných aliancí, a koalice s PJ v čele v nich dosáhla významného vítězství.

Tím se objevuje další zajímavost těchto volebních výsledků, kterou je ukázka toho, jak si provincie žije svůj politický život. To dokazují i kontrasty, kdy na celostátní úrovni dojde k velkému vítězství strany, které ale není reflektováno v provincii a naopak. Tento rys dosvědčují hned několikery volby, nejen legislativní, ale také guvernérské. Pokud začneme chronologicky, roku 2005 slavil Néstor Kirchner drtivé vítězství ve volbách do Kongresu, avšak v Chacu získala koalice⁵³ s PJ v čele nejhorší výsledek za sledované období, pouhých 30,35 % hlasů. Zcela opačně pak dopadly volby v roce 2009 a 2013, ve kterých strana na centrální úrovni zaznamenala markantní pokles hlasů ve volbách do celonárodního

---

⁵² Jednalo se o: Frente Grande, Chaco de Pie, Nacionalista Constitucional a Frente para la Esperanza. Jejich souhrnný počet hlasů v roce 2007 byl 9,7 %.

⁵³ Členové koalice Frente para la Victoria: Justicialista, Frente Grande, Chaco de Pie, De la Victoria (Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco).

zákonodárného sboru. V Chacu v roce 2009 PJ sdružená v koalici Frente Chaco Merece Más zvítězila v legislativních volbách po dlouhých čtrnácti letech. V roce 2013 vyhrála zase s obdrženým druhým nejlepším výsledkem v legislativních volbách od roku 2003. Je to důkaz toho, že provinční úroveň není vždy zrcadlem událostí celostátních.

Tou druhou tendencí, která dle autorčina názoru hrála ve volebních výsledcích PJ roli, byl postupný návrat voličů strany, kteří se od ní odvrátili kvůli změně strany na neoliberalní směr během vlády Carlose Menema. V této souvislosti je na místě představit jednu citaci z knihy Adama Pedriniho: „*Carlos Menem zasadil do strany hrot, který vytvořil mezi členy různé skupinky jeho věrných a skupinky věrných tradičnímu perónismu*“ (Pedrini 2005: 470). Autorka se domnívá, že právě tyto „skupinky“, které byly věrné tradičnímu perónismu, se od strany odvrátily a volily jiné politické strany. Postupný propad volebních výsledků⁵⁴ v PJ v Chacu se shoduje s volebním obdobím Carlose Menema. Což lze brát jako důkaz toho, že voliči považovali Menemovu politiku za odklon od tradičního perónismu. Navíc Chaco je chudá provincie a neoliberalní politika tady měla velmi negativní odezvu, jak bylo zjištěno z autorčina vlastního pozorování⁵⁵. Proto se autorka domnívá, že i návrat k opětovnému volení strany byl postupný, protože, i vzhledem ke štěpení v roce 2003, si voliči nebyli jistí, kam strana s Néstorem Kirchnerem v čele a Carlosem Menemem za jeho zády, směřuje, a neměli k ní důvěru.

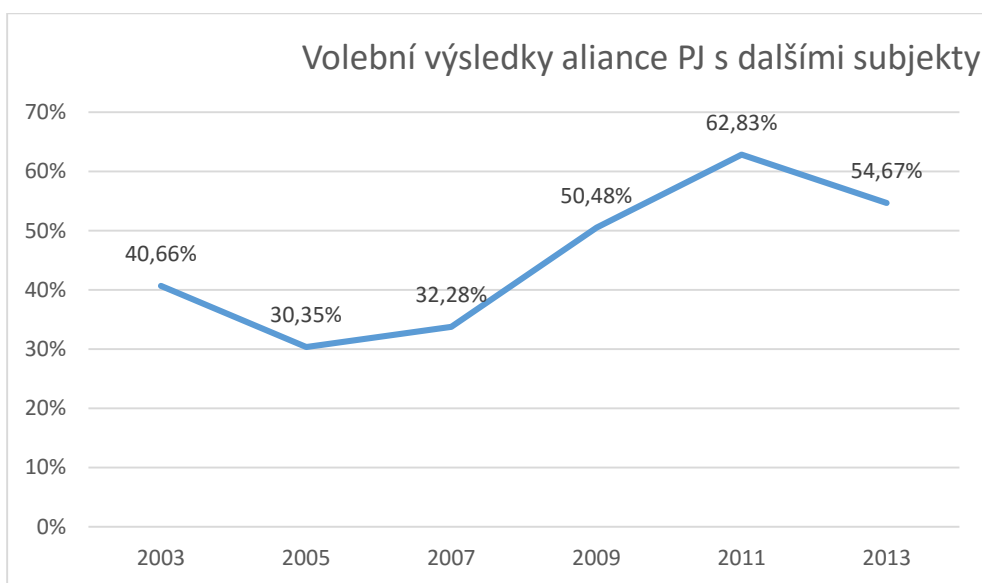
⁵⁴ Především v provinčních volbách v roce 1997 a 1999 můžeme zaznamenat velký propad PJ.

⁵⁵ Tomuto tématu a vytváření sociálních hnutí v provincii Chaco se ve své práci věnuje také Cynthia Núñez (Núñez 2010).

4.4 Analýza – Otázka stranické institucionalizace PJ

V této poslední analytické kapitole bude v centru zájmu Partido Justicialista v provincii Chaco z pohledu teorie institucionalizace. Budou k tomu použity dva koncepty, které Steven Levitsky považuje za nejdůležitější, a které dle něho také nejvíce převažují ve výzkumu institucionalizace politických stran: rutinizaci a přidanou hodnotu. Navíc bude přidáno i hledisko volební a organizační stability, které on opomíjí. Autorka je toho názoru, že je to důležité kritérium, protože ukazuje vývoj podpory pro stranu z hlediska stability její podpory ve volbách, což také ovlivňuje stranickou institucionalizaci. V tomto hledisku navíc lze vycházet z předchozí analýzy volebních výsledků strany v provincii.

Zdroj: Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco

4.4.1 *Volební a organizační stabilita*

Pokud bylo bráno v úvahu Levitskyho konstatování, že důsledkem institucionalizace by měla být volební a organizační stabilita, z předchozích zjištění je možné říci, že PJ v daném období z hlediska volební stability byla nestálá. Jak lze zaznamenat v různorodých výsledcích v grafu, její výsledky voleb do zákonodárného sboru provincie vykazují volební volatilitu. Tyto výsledky jsou navíc ještě zkreslené faktem, že strana kandidovala v alianci s mnoha dalšími subjekty, takže kromě roku 2005, kdy kandidovala pouze sama za sebe, je možné pouze spekulovat, kolik hlasů od voličů skutečně obdržela. Nicméně skutečnost je taková, že PJ byla bezpochyby hlavním hráčem v koalici. Na základě volebního chování se autorka domnívá, že voliči pro koalici hlasovali, protože tušili, že je to koalice, která má šanci uspět a nějaký kandidát se prostřednictvím této koalice do zákonodárného sboru dostane. Volby guvernérské lze považovat za volby, kde důležitou roli hraje především kandidát a až potom se voliči zajímají, jakou reprezentuje stranu. Hlasy dostane na základě svých sympatií mezi voliči. Svou roli v tom hrají volební kampaně, které mohou z nevýznamného politika udělat volební překvapení. Autorka je toho názoru, že kandidáta PJ přijaly za svého i voliči jiných stran v koalici, navzdory tomu, že to byl prvotně kandidát a člen strany Partido Justicialista.

Z hlediska organizační stability, kterou je rozuměna stabilita strany v průběhu let, čili její věk, se jedná o stranu, kterou je možné označit za tradiční, která je v politickém spektru Chaca, potažmo samozřejmě Argentiny, stálíci. Stranická organizace byla v této provincii založena již v roce 1946. Od té doby, vyjma období jejích restrikcí, plně fungovala. Navíc po přechodu k demokracii vyhrála první i druhé volby guvernéra. Takže její propad v Chacu přišel až s érou Carlose Menema, z čehož se dlouho nedokázala vzpamatovat. Jak bylo napsáno v předcházející kapitole, pro stranu to mělo za následek odliv voličů, kteří vyznávali tradiční perónismus. V průběhu sledovaného desetiletého období, ale v růstu preferencí pro stranu lze vidět i opětovný návrat voličů, kteří k ní obrátili zpět svou pozornost.

Autorka se domnívá, že k organizační stabilitě by se měla počítat také stabilita jako celistvost organizace. Bylo zaznamenáno, že v provincii Chaco stabilitu strany neohrozilo její štěpení v roce 2003 a strana plně fungovala po celé sledované období. Nebylo to v jiných provinciích pravidlem a naopak ke štěpením často docházelo. Autorka tedy dospěla k přesvědčení, že k rozdělení strany v této provincii nedošlo i z důvodu její velikosti. Ve větších provinciích je samozřejmě početnější členská základna, která s sebou nese také více názorů a více konfliktů, ale také lepší možnost uplatnit se ve volbách i s jinou stranou či politickým hnutím. Pokud zástupci této strany chtěli ještě někdy vyhrát volby, bylo důležité jít společnou cestou výměnnou za nějaké vzájemné ústupky.

Z hlediska volební a organizační stability, pokud by byl brát v potaz argument Levitskyho, že je to důsledek institucionalizace strany, pokládá autorka stranu Partido Justicialista v provincii za institucionalizovanou. Ve zkoumaném období let 2003-2013 její výsledky vykazovaly menší volební volatilitu, ale bylo možné i přesto zaznamenat postupné posílení jejího postavení a, až na výjimky v roce 2005, i postupný růst jejich volebních výsledků. V tomto ohledu k institucionalizaci strany výrazně přispívá její dlouhodobá organizační stabilita, působení jako jednoho subjektu. Což může být bráno jako další důsledek institucionalizace strany PJ v provincii Chaco.

4.4.2 Přidaná hodnota – Value Infusion

V Levitskyho posouzení institucionalizace PJ z hlediska přidané hodnoty, je možné se dočíst, že je to kritérium, dle kterého je strana velmi dobře institucionalizovaná. Na základě dostupných informací lze Partido Justicialista považovat za jednu ze stran, která má svou historii a kořeny v argentinské společnosti, čehož je nejzřejmějším důkazem fakt, že dokázala přečkat léta diktatury a hned po obnovení demokracie v provincii Chaco vyhrála volby. Ovšem je zde věc, která dle autorčina názoru postihla její přidanou hodnotu negativně: adaptace strany na neoliberální směr v 90. letech za vlády prezidenta Menema. Levitsky sice píše, že to pro stranu bylo přínosné a posilující, protože ji zůstali věrni ti ryzí příznivci a aktivisté. Autorka je však přesvědčená, že ba naopak lidé, kteří vyznávali tradiční perónismus, stranu přestali volit a například v provinciích obrátili svou pozornost k alternativě ve formě místních levicových stran. Za takový příklad autorka pokládá i PJ v Chacu. Je toho názoru, že si PJ musela posílit svou hodnotou složku, aby byla pro voliče atraktivní stranou.

Přidanou hodnotu má politická strana v případě, když se její přežití a další fungování stává primárním cílem pro její členy. Z hlediska této definice si autorka myslí, že je velmi dobrou charakteristikou pro události v Chacu v roce 2003. Právě eliminace případné fragmentace strany a snaha nalézt řešení, aby strana mohla fungovat dál, je stěžejní pro její přidanou hodnotu. To, že si strana vytyčila dlouhodobý cíl, za kterým šla, aby v Chacu opět ovládla křeslo guvernéra, je elementem, který stranu naplnil. Byť je možné vnímat tento postoj, jít za volebním vítězstvím, negativně, je to jeden ze základních atributů politické strany.

Aby strana držela pohromadě, je třeba kromě cíle, mít také stabilní hodnotový systém. A není lepší řešení, než vytvořit nové hodnoty na hodnotách starých. Pro stranu bylo velmi důležité takový systém vybudovat, aby mohla znovu přilákat voliče, kteří se od ní odvrátili kvůli neoliberální změně její orientace. S Carlosem Menem se vytratila symbolika strany a byly přetřhány původní vazby, například k odborům. Strana po adaptaci v Chacu výrazně oslabila, a její místo zaplnilo mnoho nových stran a hnutí. Během vlády manželů Kirchnerových tak je

možné zaznamenat jasný odklon od neoliberálního směru a opětovné přijetí tradičních základů perónismu, doplněných o nové osobnosti. To byl trend, který se rozšířil z centra a byl propagován prostřednictvím různých neformálních organizací, napojených na stranu, které svými symboly jasně odkazovaly na základy strany a její historii. Cílem bylo dát soudobému perónismu nový kult a z manželů Kirchnerových udělat novodobé manžele Perónovi. Aby se voliči vyznávající tradiční perónistický směr znovu neobrátili jinam, bylo třeba dát jim na vědomí, že se strana skutečně vrátila ke starému směru. Alespoň tak tuto situaci vnímala autorka v provincii Chaco.

Jako důležité v posílení stranické institucionalizace z hlediska přidané hodnoty autorka vidí dvě výrazné organizace, které byly vytvořeny během prvních let vlády Néstora Kirchnera. Byly to La Cámpera a Movimiento Evita, které působily i v Chacu a byly zaměřeny hlavně na mladé lidi a dělnictvo. V Chacu bylo nejvíce viditelné právě Movimiento Evita, které staví na symbolice a historii, návratu ke kořenům od nenáviděného neoliberalismu (La Cámpera; Movimiento Evita). Je také aktivní ve velmi chudých oblastech Chaca, kde plní roli nejen politického prostředníka, ale i humanitární organizace. Funguje velmi efektivně jako neformální organizace strany, protože se nenápadnou formou dostane do oblastí, kam by těžko mohla vejít politická osobnost. Jedná se proto o účinnou strategii v šíření volební podpory. V podobě Movimiento Universitario de Evita působí také na univerzitě v Chacu, kde se mezi studenty a mladou generaci dají snadno šířit myšlenky kirchnerismu a perónismu.

Pro tyto mladé lidi, pokud je jim položena otázka, co pro ně představuje toto hnutí a proč s ním sympatizují, odpoví, že pro ně je kirchnerismus nový perónismus. Dle nich se s novým vedením strana vrátila ke svému poslání a hodnotám, které vyznávala za Peróna. Velmi citelně vnímají symboliku a tvář Evity ve znaku hnutí. Jak se k tomuto tématu vyjádřila Mayra Maggio: „*V Chacu můžeme pozorovat postupný odchod staré generace, která pamatovala dobu Peróna. Mladí lidé toto nezažili a pro většinu z nich byl Kirchner nový Perón. Dochází tu k vytvoření nové generace, která bude za tradiční považovat kirchnerismu.*“

Ovšem hra symbolů nezaplavila pouze univerzitní budovu. Odkazování na Peróna a manžele Kirchnerovi a dávání rovnítka mezi obě osoby vidíme i v projevech nejvyšších představitelů strany v provincii. Dle mínění autorky, toto byla nejjednodušší cesta, jak dát najevo, že strana je opět „tradiční“. Vytvořit nový kult osobnosti, který budou voliči považovat za nový směr postavený na tradičních základech. O něčem vypovídá i prohlášení předsedy organizace v Chacu, Osvalda Loveye, kterým vyjadřuje bezpodmínečnou věrnost prezidentce: *„Našim cílem je ochraňovat a dále propagovat politický a sociální model, který posouvá vpřed naše prezidentka Cristina de Kirchner a v Chacu Jorge Milton Capitanich.“* (Chaco por día 2012; Movimiento Evita).

V Partido Justicialista v provincii Chaco je možné zaznamenat, že je to strana, která má přidanou hodnotu. V průběhu desetiletého období v provincii bylo zřejmé, že vedení strany ví, jak posílit a udržet toto kritérium stranické institucionalizace, které autorka považuje z klíčové v její institucionalizaci, a které je zároveň nejvíce posilujícím kritériem její institucionalizace. Stranické vedení si dalo velmi záležet, aby strana byla atraktivní i pro mladou generaci, která dle autorčina názoru bude významnou složkou její podpory. K úrovni přidané hodnoty také velmi přispívá, když členové strany vnímají společný cíl, za jehož uskutečnění překonávají společně překážky. A mít za cíl volební vítězství a převzetí vlády nad provincií je dle autorky dostatečně velký cíl, aby bylo možné stranu PJ považovat z hlediska přidané hodnoty za institucionalizovanou.

4.4.3 Rutinizace

Z hlediska kritéria rutinizace Levitsky psal, že PJ nebyla v době jeho výzkumu dobře institucionalizovaná. Pokud se pozornost obrátí na PJ v Chacu, na základě zjištění autorky je možné konstatovat, že rutinizace stále patří mezi slabou stránku strany. Jasným faktem zůstává, že o vymezení pravidel fungování strany a nastavení mantinelů ohledně jasného střídání u moci nebyly žádné snahy. Strana Partido Justicialista byla založena na osobnosti silného a charismatického lídra, což je jeden z jejích znaků, který přetrvává a je samozřejmě možné ho najít i na provinční úrovni. V provincii Chaco si strana uchovala svůj charakter založený na kultu osobnosti jednoho důležitého lídra, v jehož rukou se soustředí moc. Za takovou osobnost lze považovat právě Jorgeho Capitaniche. Kromě pevného vedení, autorka přikládá v této provincii velký význam neformálním institucím strany.

Vzhledem k organizační struktuře strany, k jejímuž posílení nepřispělo ani štěpení strany, je silná osobnost v jejím čele a pevné vedení pravděpodobně jediná možnost jak udržet ve straně nějakou jednotu. Pravidla fungování strany jsou ustanovena v jejím organizačním řádu (Carta Orgánica), jehož poslední aktualizace proběhla v roce 2014. Jedná se o velmi stručný dokument, kde jsou sice ustanoveny základní principy fungování strany v provincii Chaco, ale tento dokument je napsán velmi obecně, takže je vlastně nemožné dozvědět se, jaká pravidla a pravomoci mají rozhodovací orgány strany. Tato nejasnost umožňuje vedení mít volné ruce pro manipulace a reakce na konkrétní situace, dává jim to mnoho možností pro manévrování a řízení strany dle svých představ. Pravidla tedy jsou, ale velmi obecná, takže se vlastně ani nemohou porušit. Například interní volby v Chacu se konají podle toho, jak to zrovna vyhovuje vedení strany, nebo v případech neodkladných, když jsou upozorněni, že se dlouho nekonal žádný stranický kongres. Pokud se však koná, dochází na těchto zasedáních ke schválení agendy, která byla již dávno odsouhlasena nejužším vedením strany a předsedou. Dochází k prodlužování mandátů, aniž by o tom rozhodl stranický sjezd. Velmi ilustrativně působí případ, který je však pouze jedním z mnoha, který dokládá stížnosti

některých členů strany⁵⁶, konkrétně v tomto případě na dlouhou absenci stranického kongresu a interních voleb.

Dalším příkladem nízké rutinizace strany je otázka stranického kariérního řádu. Stranická struktura a především jasně daná hierarchie chybí. Stále se do čela strany mohou dostat lidé, kteří by v institucionalizované straně, kde vládne pevná hierarchie a stabilní kariérní řád, k takové funkci nedostali. Jako první příklad bude použit již zmiňovaný příklad řešení situace ve straně před volbami v roce 2003, která je více než výmluvným příkladem absence tohoto řádu. Dobře institucionalizovaná politická strana má jasně daná pravidla pro výběr kandidátů do stranických postů nebo na volební listiny. V PJ v provincii Chaco lze vidět, že pro výběr kandidátů ať už do provinčních nebo celostátních voleb strana postrádá pravidla. Podle paní Maggio se nejedná o ojedinělý příklad selhání ve výběru kandidátů, ale pouze potvrzení toho, že takovýto výběr nebyl ve straně výjimkou, ale spíše pravidlem. *„Především od nástupu Jorgeho Capitaniche k moci v roce 1999 jsou takovéto „výměnné obchody“ viditelné. V každých volbách jsme svědky toho, jak se na přední pozice na volebních listinách dostávají blízcí přátelé a spojenci Capitaniche.“* (Maggio 2016). Výjimkou není ani nepotismus, který také autorka považuje za jeden z rysů jeho vlády. Během jeho působení v pozici guvernéra provincie působila jako ministryně zdravotnictví jeho žena, jeho bratr se stal poslancem provinčního zákonodárského sboru a jeho švagrová se stala starostkou města Campo Largo, kde má strana většinu⁵⁷. Obklopování se svými blízkými je podstatné pro udržení pevné pozice. Pokud chce mít lídr strany moc pevně ve svých rukou, musí být obklopen lidmi, kterým důvěřuje a které lze snadno kontrolovat, aniž by tím vyvolával neshody uvnitř strany. Pak si může dovolit i takové jednání, že veškerá rozhodnutí jeho ministrů, podléhají jeho schválení, jako se to v tomto případě děje.

Pod Capitanichovým vedením se strana v provincii také aktivně snaží o rozšiřování vlivu v provincii. Za tímto účelem samozřejmě oficiálně rozšiřuje své

---

⁵⁶ O jednom takovém je možné se dočíst v tomto článku, kde si člen PJ stěžuje, že se již více než tři roky nekonaly žádné stranické primárky v této provincii (Data Chaco 2013).

⁵⁷ O tom se lze více dozvědět z článku z článku Ybarra 2013 nebo La Nación 2015.

stranické struktury prostřednictvím základní jednotek (*unidades básicas*), které jsou nezbytnou součástí životnosti této strany a které mohou straně získat mnoho nových členů. Více neformálním způsobem se pro rozšiřování vlivu Partido Justicialista v Chacu uplatňují již zmiňované *Movimiento Evita* a také *Movimiento de Trabajadores Desocupados 17 de julio*, se kterým navázal Capitanich vztah během roku 2007. (*Movimiento Evita*; Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco). Tyto organizace mají velkou moc v získávání podpory pro stranu.

Během zkoumané periody autorka nenašla důkaz, který by ji vedl k přesvědčení, že strana v provincii posílila svou institucionalizaci dle kritéria rutinizace. Ať již z hlediska fungování strany, její hierarchie či kariérního řádu. Nebyly zaznamenány žádné tendence, které by vedly k posílení stranické organizace. Je možné identifikovat pouze kroky, které se snaží stranickou organizaci ignorovat či obcházet. Pro šíření vlivu strany PJ jsou využívány neformální organizace. Na základě těchto důvodů autorka považuje PJ v Chacu za slabě rutinizovanou stranu.

5 Shrnutí a interpretace výsledků

Z výsledků z předchozích kapitol je patrné, že Partido Justicialista v provincii Chaco se díky působení v koalici ve sledovaném období časem postupně propracovala k volebním vítězstvím v provincii a zisku guvernérské pozice. Z hlediska otázky institucionalizace PJ v Chacu, na základě daných kritérií bylo zjištěno, že jde o stranu relativně institucionalizovanou, a to dle dvou ze tří zkoumaných kritérií. Kritérium volební a organizační stability je u Levitskyho považováno za důsledek stranické institucionalizace. Dle analýzy tohoto kritéria bylo zjištěno, že strana ve sledovaném období měla celkem stabilní volební výsledky a byla stabilní i po stránce organizační. Kritérium přidané hodnoty je dle autorčina názoru ve straně Partido Justicialista v provincii také na vysoké úrovni. Bylo zmíněno, že je to strana, která má silné základy, a která dokázala povstat z období v ilegalitě a vyhrát hned dvakrát po sobě guvernérské volby. Autorka se domnívá, že velkou výzvou pro ni bylo vypořádat se s následky odlivu voličů po adaptaci strany na neoliberalní směr v 90. letech. Je toho názoru, že se jí to v Chacu podařilo a že je možné postupně vidět návrat voličů, vyznávajících tradiční perónismus, ke straně. Domnívá se také, že k tomu dopomohla i snaha manželů Kirchnerových vybudovat si ve straně PJ svůj kult vycházející z kultu Juana Dominga Peróna. Snaha o vytvoření této hodnotové složky a také to, že si PJ šla společně za jasně vytyčeným cílem, pokládá za přítomnost přidané hodnoty a institucionalizace strany v tomto kritériu.

V otázce třetího kritéria, rutinizace strany, je její institucionalizace pokládána za velmi nízkou. Má samozřejmě definovaná obecná pravidla fungování, ale ta se většinou vůbec nedodržují. Je to strana velmi flexibilní, kde je stále součástí obsazování vysokých funkcí ve straně v provincii Chaco nepotismus a dobré známosti. Po celé období navíc doplněna silným lídrem, který měl volné ruce k prosazování své politiky a mohl tedy velmi jednoduše obcházet veškerá pravidla fungování strany. Dle analýzy volebních výsledků a kritérií institucionalizace je autorka přesvědčena, že během sledovaného období nedošlo

Přejdeme-li k zodpovězení výzkumných otázek: „*Jaké tendence můžeme najít ve volebních výsledcích strany v provincii? Můžeme v provincii Chaco nalézt nějaké tendence ze strany provinčního vedení PJ směřující k posílení institucionalizace Partido Justicialista z hlediska kritéria rutinizace? Na základě úrovně tří zkoumaných kritérií teorie institucionalizace politické strany, můžeme považovat stranu PJ v provincii Chaco za institucionalizovanou?*“

Na poslední třetí otázku již bylo téměř odpovězeno výše. Partido Justicialista v provincii Chaco pokládá autorka za institucionalizovanou stranou z hlediska kritéria přidané hodnoty, volební a organizační stability. Tato dvě kritéria v tomto období posilovala. Z hlediska kritéria rutinizace hodnotí stranu jako slabě institucionalizovanou, kdy navíc bylo možné pozorovat její kontinuální oslabování z hlediska tohoto kritéria. Odpověď na první otázku bude taková, že v Chacu byly během zkoumaného období zaznamenány dvě převažující tendence. Tou první je rozrůstání koalice za účelem absorpce konkurence, aby se Partido Justicialista podařilo vyhrát volby. Druhou tendencí byl postupný návrat voličů strany, kteří se od ní odvrátili kvůli neoliberalní adaptaci strany za vlády Carlose Menema. Autorka se domnívá, že tomu výrazně napomohla profilace strany a její jasný směr, který se jí na celostátní úrovni snažili dát manželé Kirchnerovi. Na druhou výzkumnou otázku musíme odpovědět ne, v Chacu nebyly během desetiletého období zaznamenány žádné tendence, které by vedly k posílení její rutinizace. Naopak vývoj událostí a okolností ve straně spíše směřoval k udržení nízké míry rutinizace, aby mohlo být stranické vedení flexibilnější ve svých rozhodnutích.

Analýza Partido Justicialista v této práci byla založena na kritériích Stevena Levitskyho. Ač by bylo na místě porovnat zjištění o úrovni stranické institucionalizace zjištěná v této diplomové práci s jeho, domnívá se autorka, že je to velmi těžko proveditelné. Svým zaměřením na provinční úroveň a analýzou kritéria volební a organizační stability se práce odlišují. Srovnání by proto bylo neodpovídající. V zásadě je však možné konstatovat, že neexistují velké výkyvy v úrovni stranické institucionalizace strany PJ na provinční úrovni, od té na úrovni celostátní.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala argentinskou stranou Partido Justicialista a otázkou její institucionalizace v provincii Chaco. V práci bylo stanoveno několik cílů, na které se autorka postupně snažila najít odpovědi. Výzkumné otázky v této práci byly: *„Jaké tendence můžeme najít ve volebních výsledcích strany v provincii? Můžeme v provincii Chaco nalézt nějaké tendence ze strany provinčního vedení PJ směřující k posílení institucionalizace Partido Justicialista z hlediska kritéria rutinizace? Na základě úrovně tří zkoumaných kritérií teorie institucionalizace politické strany, můžeme považovat stranu PJ v provincii Chaco za institucionalizovanou?“*

Hlavním cílem v této práci bylo analyzovat volební výsledky Partido Justicialista v provincii Chaco od roku 2003 do roku 2013 a podle nastavených kritérií institucionalizace politických stran zjistit, jestli v tomto období došlo k posílení nebo oslabení její institucionalizace. Jelikož je autorka toho názoru, že politická strana na provinční úrovni je důležitým elementem i pro stranu na celostátní úrovni, rozhodla se krátce představit dění ve straně na centrální úrovni. Detailně byly rozebrány okolnosti, které k tomuto štěpení vedly, a představeni byli dva hlavní aktéři, jejichž konflikt ve straně vyvolal napětí a soupeření o moc. Těmi byli Eduardo Duhalde a Carlos Menem, kteří stranu sledováním svých ambicí rozdělili, a jejich chování vyvolalo následnou hromadnou kandidaturu v prezidentských volbách 2003 a výrazné štěpení uvnitř strany. Následně bylo ukázáno, že ani s příchodem Néstora Kirchnera do úřadu prezidenta se strana nesjednotila a její dělení na přívržence a odpůrce Kirchnera, a později jeho ženy, nikdy zcela nevymizelo, naopak v posledních letech nabíralo na síle. I přesto bylo zaznamenáno, že se Kirchnerovi podařilo během prvních dvou let upevnit pozici jeho aliance FPV jako dominantního subjektu v Partido Justicialista.

V práci bylo zjištěno, že se situace ve straně Partido Justicialista odrazila stejně i na provinční úrovni. Bylo možné zde pozorovat stejné rozdělení uvnitř strany na skupinu menemistů a skupinu duhaldistů. Angažovanost ve vyřešení

štěpení byla v rukou Jorgeho Capitaniche, který vyjednáváním a výměnou za posty na nejvyšších příčkách stranických kandidátek pro volby v roce 2003 dosáhl toho, že na těchto volebních kandidátkách strana vystupovala jednotně a ne rozděleně, jako tomu bylo v jiných provinciích v Argentině.

Diplomová práce odpoví na první výzkumnou otázku: „*Jaké tendence můžeme najít ve volebních výsledcích strany v provincii?* Z hlediska volebních výsledků PJ v Chacu během let 2003 a 2013 bylo zaznamenáno několik tendencí. Tou prvním bylo, že strana, kromě roku 2005, vždy ve volbách vystupovala v koalici s dalšími subjekty. Autorka došla k závěru, že právě toto koaliční působení bylo jedním z prostředků, jak pro stranu získat guvernérský post a zároveň eliminovat levicové subjekty, které by mohly být konkurenty v boji o hlasy voličů. Dále bylo zjištěno, že kandidování strany v koalici je novinka, ke které začalo docházet až v době, kdy strana dlouhou dobu nevyhrála žádné volby v provincii. Autorka zastává názor, že díky neoliberalní politice Carlose Menema došlo v Chacu k rozptýlení voličské podpory a vzniku mnoha jiných levicových stran. Jedním z prostředků, jak vyřešit odliv voličů se jeví postupná absorpce těchto subjektů do jedné volební koalice, jako k tomu v Chacu došlo. Je nepochybné, že strana je v této koalici dominantní, ale bez ní by se velmi obtížně stala vítězem voleb. K vítězství koalice došlo v roce 2007, kdy byl Jorge Capitanich zvolen guvernérem provincie, a v roce 2009, kdy strana v koalici s dalšími subjekty zvítězila ve volbách do zákonodárského sboru Chaca.

Dalším pozorovaným jevem byl fakt, že se volební výsledky strany na celostátní a na provinční úrovni v několika případech velmi lišily, či lépe řečeno volební výsledky strany na celostátní úrovni nebyly reflektovány na úrovni provincie. Jedná se především o roky, kdy prezidentka Kirchnerová zaznamenala velký volební propad, jako například v roce 2009 a 2013, a na provinční úrovni strana slavila velký volební úspěch. Tyto výsledky lze interpretovat tak, že strana na provinční úrovni je sice důležitým podpůrným bodem pro stranu na centrální úrovni, ale v provincii si žije svým životem.

V otázce zjištění míry institucionalizace strany v Chacu byly použity tři kritéria: volební a organizační stabilitu, přidanou hodnotu a rutinizaci. Na základě

volební a organizační stability, ve které se částečně vycházelo z již zjištěných volebních výsledků PJ v Chacu, je možné konstatovat, že strana vykazovala v tomto období volební volatilitu, ale nikdy zcela nepropadla. Avšak zcela objektivně, kvůli jejímu působení v koalici, není možné potvrdit její postavení. I přes tuto skutečnost, především vzhledem k její organizační stabilitě se autorka domnívá, že v otázce tohoto kritéria je strana institucionalizovaná.

Z hlediska přidané hodnoty patří strana PJ k tradičním stranám, která o svých silných kořenech dokázala přesvědčit, když po letech restrikcí vyhrála dvoje po sobě jdoucí volby v provincii Chaco. V provincii Chaco pro ni bylo výzvou vypořádat se s následky odlivu voličů po adaptaci strany na neoliberalní směr v 90. letech. Autorka je toho názoru, že se jí to v Chacu podařilo a že můžeme postupně vidět návrat voličů, vyznávajících tradiční perónismus, ke straně, což bylo podpořeno i snahou manželů Kirchnerových vybudovat si svůj kult vycházející z osobnosti Juana Dominga Peróna. Snaha o vytvoření této hodnotové složky a jasné vytyčení společného cíle, lze pokládat za přítomnost přidané hodnoty a institucionalizace strany v tomto kritériu.

Poslední kritérium rutinizace ukázalo, že PJ v Chacu má samozřejmě definovaná základní pravidla fungování, bohužel tato pravidla jsou definována velmi vágně a nejsou často vůbec dodržována. Strana je řízena především svým lídrem, který má moc pevně v rukou a jedná dle svého uvážení a dosazuje si na klíčové posty své lidi, například nepotismus není v případě Jorgeho Capitaniche výjimkou. Po roce 2003 nebyly zaznamenány žádné tendence k posílení stranických pravidel či její hierarchie, naopak bylo možné pozorovat pouze větší centralizaci moci. Její úroveň institucionalizace je v tomto kritériu na velmi nízké úrovni.

Jaká bude tedy odpověď na tuto výzkumnou otázku: „*Na základě úrovně tří zkoumaných kritérií teorie institucionalizace politické strany, můžeme považovat stranu PJ v provincii Chaco za institucionalizovanou*“ Odpověď bude taková, že na základě analýzy lze hodnotit Partido Justicialista v provincii Chaco jako institucionalizovanou stranu z hlediska kritéria přidané hodnoty, volební a organizační stability. Z hlediska kritéria rutinizace se autorka domnívá, že je strana

slabě institucionalizovaná. Během zkoumaného období bylo patrné, jak posilují kritéria volební a organizační stability a přidané hodnoty. Naopak v otázce kritéria rutinizace bylo možné zaznamenat, že se stranické vedení pohybovalo v již stanovených liniích strany nebo se snažilo o různá obcházení stanovených pravidel.

Ze zadaných výzkumných otázek zbyla tato poslední: „*Můžeme v provincii Chaco nalézt nějaké tendence ze strany provinčního vedení PJ směřující k posílení institucionalizace Partido Justicialista z hlediska kritéria rutinizace?*“ Na tuto výzkumnou otázku autorka odpovídá ne, protože v provincii Chaco během desetiletého období nebylo zaznamenáno nic, co by posílilo její rutinizaci. Naopak vývoj událostí a okolností ve straně spíše směřoval k udržení nízké míry rutinizace, aby mohlo být stranické vedení flexibilnější ve svých rozhodnutích. Strana Partido Justicialista zůstává na provinční úrovni stranou, která zaujímá silné postavení v místním stranickém systému a během zkoumaného období udělala velké pokroky, aby se stala vedoucím subjektem v provincii Chaco.

Prameny a literatura

Prameny

Internetové zdroje

Americas Quarterly. 2011. „Partido Justicialista Governor Wins in Argetina’s Chaco Province. 11. září 2011. Dostupné na: <http://americasquarterly.org/node/2890> (19. 11. 2015).

Asociación Argentina de Administración Pública. <http://www.adminpublica.org.ar/Presidentes2.htm>

Bruschtein, Julián. 2011. „Otro aluvión de votos para el kirchnerismo.“ In: *Página 12*. Dostupné na: <http://www.pagina12.com.ar/diario/elpais/1-177101-2011-09-19.html> (19. 11. 2015).

Cámara Nacional Electoral. <http://www.electoral.gob.ar/>

Centro de Estudios Nueva Mayoría. <http://www.nuevamayoria.com/>

Chaco por día. 2012. „El Movimiento Evita se organiza en todo el territorio chaqueño.“ 23. srpna 2012 Dostupné na: <http://chacodiapordia.com/noticia/67795/el-movimiento-evita-se-organiza-en-todo-el-territorio-chaqueno> (30. 4. 2016).

Clarín. 2007. „Elecciones en Chaco: Rozas reconoció la victoria de capitanich.“ 1. října 2007. Dostupné na: <http://edant.clarin.com/diario/2007/10/01/um/m-01510869.htm> (30. 4. 2016).

Consultoría Integral en Gestión Pública (EGES). <http://www.eges.com.ar/>

Data Chaco. 2013. „Internas: El PJ de Sáenz Peña presentó recurso en el Juzgado Federal.“ 5. dubna 2013. Dostupné na: <http://www.datachaco.com/noticias/view/18006/internas-el-pj-de-senz-pea-present-recurso-en-el-juzgado-federal> (30. 4. 2016).

Departamento de Información Económica y Social (DIES). <http://dies.chaco.gov.ar/>

Diario Chaco. <http://www.diariochaco.com/>

Diario El Día. 2011. „Capitanich ganó la interna en Chaco. 18. 4. 2011.“ Dostupné na: <http://pasado.eldia.com/edis/20110418/capitanich-gano-interna-chaco-elpais9.htm> (30. 4. 2016).

Diario Norte. 2013a. „11 partidos conforman el Frente para la Victoria en Chaco.“ 6. června 2013. Dostupné na: <http://www.diarionorte.com/article/89758/11-partidos-conforman-el-frente-para-la-victoria-en-chaco> (30. 4. 2016).

Diario Norte. 2013b. „Capitanich sobre la victoria electoral: „Es la más importante en la historia democrática del Chaco.“ 28. října 2013. Dostupné na: <http://www.diarionorte.com/article/97615/capitanich-sobre-la-victoria-electoral-es-la-mas-importante-en-la-historia-democratica-del-chaco> (30. 4. 2016).

El Diario Digital. 2003. „Diez candidatos para la intendencia de Reistencia, Chaco.“ 27. srpna 2003. Dostupné na: <http://www.voxpopuli.com.ar/archivo/2003/agosto/misiones2003082711.shtml> (30. 4. 2016).

Fraga, Rosendo. 1999. „La geografía y la interna del PJ.“ In: *La Nación*. Dostupné na: <http://www.lanacion.com.ar/131363-la-geografia-y-la-interna-del-pj> (30. 4. 2016).

Giardinelli, Mempo. 2015. „El Chaco y su historia electoral.“ In: *Página 12*. Dostupné na: <http://www.pagina12.com.ar/diario/elpais/subnotas/273451-72867-2015-05-25.html> (19. 11. 2015).

Infobae. 2014. „Ex técnicos del Indec aseguran que la pobreza es el 36 %.“ 25. dubna 2014. Dostupné na: <http://www.infobae.com/2014/04/25/1559722-ex-tecnicos-del-indec-aseguran-que-la-pobreza-es-del-36> (30. 4. 2016).

Instituto de Pensamiento y Políticas Públicas. 2014. „36,5 % de pobres y 12,1 % de indigentes: Los números que el gobierno pretende ocultar.“ 15. dubna 2014. Dostupné na: <http://www.ipypp.org.ar/index.php/50-articulos/357-36-5-de-pobres-y-12-1-de-indigentes-los-numeros-que-el-gobierno-pretende-ocultar> (30. 4. 2016).

Instituto Nacional de Estadística y Censos (INDEC). <http://www.indec.gov.ar/>

La Nación. 2003. „El PJ nominará a los tres candidatos.“ 23. ledna 2003. Dostupné na: <http://www.lanacion.com.ar/468372-el-pj-nominara-a-los-tres-candidatos> (30. 4. 2016).

La Nación. 2007. „Chaco: finalmente ganó Capitanich.“ 2. října 2007. Dostupné na: <http://www.lanacion.com.ar/949298-chaco-finalmente-gano-capitanich> (30. 4. 2016).

La Nación. 2015. „Nepotismo, otra señal de decadencia institucional.“ 25. července 2015. Dostupné na: <http://www.lanacion.com.ar/1813341-nepotismo-otra-senal-de-decadencia-institucional> (30. 4. 2016).

Ministerio del Interior y Transporte. <http://www.mininterior.gov.ar/inicio/index.php>

Movimiento Evita. <http://www.movimiento-evita.org.ar/>

Núñez, Rogelio. 2009. „Ganadores y perdedores de las elecciones argentinas.“ In: *Infolatam (Información y análisis de América Latina)*. Dostupné na: <http://www.infolatam.com/2009/06/29/ganadores-y-perdedores-de-las-elecciones-argentinas/> (30. 4. 2016).

Núñez, Rogelio. 2011. „Argentina: Cristina Kirchner sigue la estela de Evita, Perón y Menem.“ In: *Infolatam (Información y análisis de América Latina)*. Dostupné na: <http://www.infolatam.com/2011/10/24/argentina-cristina-kirchner-sigue-la-estela-de-evita-peron-y-menem/> (30. 4. 2016).

Infolatam (Información y análisis de América Latina). 2013. „Elecciones Argentina: derrotado el kirchnerismo en los principales distritos, especialmente en Buenos Aires.“ 27. října 2013 Dostupné na: <http://www.infolatam.com/2013/10/28/elecciones-argentina-derrotado-el-kirchnerismo-en-los-principales-distritos-especialmente-en-buenos-aires/> (30. 4. 2016).

Núñez, Rogelio. 2013. „Argentina, una década de hegemonía de Néstor y Cristina Kirchner.“ In: *Infolatam (Información y análisis de América Latina)*. Dostupné na: <http://www.infolatam.com/2013/05/23/argentina-una-decada-de-hegemonia-de-nestor-y-cristina-kirchner/> (30. 4. 2016).

Obarrio, Mariano. 2004. „Se profundizó la división entre Kirchner y el PJ.“ In: *La Nación*. Dostupné na: <http://www.lanacion.com.ar/586667-se-profundizo-la-division-entre-kirchner-y-el-pj> (30. 4. 2016).

Obarrio, Mariano. 2003. „Chaco, ante la oportunidad de lograr un cambio de liderazgo.“ In *La Nación*. Dostupné na: <http://www.lanacion.com.ar/527396-chaco-ante-la-oportunidad-de-lograr-un-cambio-de-liderazgo> (30. 4. 2016).

Pagina/12. 2011. „Un contador entre caudillos.“ 19. září 2011. Dostupné na: <http://www.pagina12.com.ar/diario/elpais/1-177102-2011-09-19.html> (30. 4. 2016).

Partido Justicialista, Distrito Chaco. <http://www.pjchaco.com.ar/>

Portal Oficial del Gobierno de la República Argentina.
<http://www.argentina.gob.ar/>

Tribunal Electoral de la Provincia del Chaco.
<http://www.electoralchaco.gov.ar/>

Ybarra, Gustavo. 2013. El nepotismo se impuso con fuerza en el cierre de listas. 25. června 2013. In: La Nación. Dostupné na: <http://www.lanacion.com.ar/1595204-el-nepotismo-se-impuso-con-fuerza-en-el-cierre-de-listas> (30. 4. 2016).

Další prameny

Interview a e-mailová korespondence s Mayrou Soledad MAGGIO, doktorandkou katedry historie z Universidad Nacional del Nordeste. Chaco, Argentina. Prosinec 2013- březem 2016.

Literatura

Ardanaz, Martín, Leiras, Marcelo a Tommasi, Mariano. 2010. The Politics of Federalism in Argentina and its Effects on Governance and Accountability. Working Paper, Columbia University a Universidad de San Andrés. Dostupné na: <http://faculty.udes.edu.ar/tommasi/papers/wp/Ardanaz%20Leiras%20Tommasi.pdf> (30. 4. 2016).

Barbosa Sebastián a Moreira, Carlos. 2010. „El kirchnerismo en Argentina: origen, apogeo y crisis, su construcción de poder y forma de gobernar.“ *Sociedade e Cultura* 13, č. 2, str. 193-200. Dostupné na: <http://www.revistas.ufg.br/index.php/fchf/article/view/13423/8661> (30. 4. 2016).

Behrend, Jacqueline. 2011. „The Unevenness of Democracy at the Subnational Level: Provincial Closed Games in Argentina.“ *Latin American Research Review*, vol. 46, number 1, 150 – 176.

Benton, Allyson Lucinda. 2002. „Presidentes fuertes, provincias poderosas: la economía política de la construcción de partidos en el sistema federal argentino.“ *Política y gobierno*, vol. 10, number 1, 103 – 137.

Calvo, Ernesto. „Argentina, elecciones legislativas 2005: consolidación institucional del kirchnerismo y territorialización del voto.“ *Revista de ciencia política (Santiago)* 25, č. 2, str. 153 -160. Dostupné na: http://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0718090X2005000200007&script=sci_arttext (19. 11. 2015).

Calvo, Ernesto a Murillo, Victoria M. 2012. „The Persistence of Peronism.“ *Journal of Democracy* 23, č. 2, str. 148-161.

Dix, Robert H. 1992. „Democratization and the Institutionalization of Latin American Political Parties.“ *Comparative Political Studies* 24, č. 4, 488-511.

Drulák, Petr a kol. 2008. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní politologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.

Gervasoni, Carlos. 2010. „A Rentier Theory of Subnational Regimes: Fiscal Federalism, Democracy, and Authoritarianism in the Argentine Provinces.“ *World Politics*, vol. 62, number 2, 302 – 340.

Giménez, Sebastián Reinaldo. 2008. „Fragmentación partidaria y lógica territorial en el Partido Justicialista (1999- 2003).“ Příspěvek přednesený na

V Jornadas de Sociología de la Universidad Nacional de La Plata, La Plata 10.-12. prosince 2008. Dostupné na: <http://www.aacademica.org/000-096/698> (30. 4. 2016).

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.

Huntington, Samuel P. 1968. *Political Order in Changing Societies*. New Haven, CT: Yale University Press

Cheresky, Isidoro. 2004. „Elecciones fuera de lo común. Las presidenciales y legislativas nacionales del año 2003.“ In: *¿Qué cambio en la política Argentina? Elecciones, instituciones y ciudadanía en perspectiva comparada*. Eds. Cheresky Isidoro a Blanquer, Jean-Michel. Rosario: Homo Sapiens.

Janda, Kenneth. 1980. *Political Parties: A Cross-National Survey*. London: Macmillan.

Jones, Mark P., Hwang, Wonjae a Micozzi, Juan Pablo. 2009. „Government and Opposition in the Argentine Congress, 1989-2007: Understanding Inter-Party Dynamics through Roll Call Vote Analysis.“ *Journal of Politics in Latin America* 1, č. 1, str. 67-96.

Jubany, Florencia. 2003. „Changed or Short-Changed? Argentinas Presidential Election 2003.“ *Focal Point* 2, č. 4, str. 1-3. Dostupné na: http://www.focal.ca/pdf/focalpoint_april2003.pdf (30. 4. 2016).

Kasta, Verónica. 2009. „Liderazgo Político de Eduardo Duhalde: El hombre que nunca se rinde. El hombre que está condenado al éxito.“ In: *Revista de Ciencia Política*. Dostupné na: <http://www.revinciapolitica.com.ar/num7art6.php> (30. 4. 2016).

Kuenzi, Michelle a Lambright, Gina. 2001. „Party System Institutionalization in 30 African Countries.“ *Party Politics* 7, č. 4, 437-468.

Levitsky, Steven. 1998. „Institutionalization and Peronism: The Concept, the Case and the Case for Unpacking the Concept.“ *Party Politics* 4, č. 1, str. 77-92.

Levitsky, Steven. 2001a. „An Organised Disorganisation: Informal Organisation and the Persistence of Local Party Structures in Argentine Peronism“. *Journal of Latin American Studies*, Vol. 33, No. 1, str. 29-66.

Levitsky, Steven. 2001b. *Transforming Labor-Based Parties in Latin America: The Argentine Justicialista Party in Comparative Perspective*. Working paper 288, The Helen Kellogg Institute for International Studies. Dostupné na: <https://kellogg.nd.edu/publications/workingpapers/WPS/288.pdf>

Levitsky, Steven. 2003. *Transforming Labor-Based Parties in Latin America: Argentine Peronism in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.

Levitsky, Steven a Murillo, María Victoria, eds. 2005. *Argentine democracy: The Politics of Institutional Weakness*. University park: Penn State University Press

Levitsky, Steven a Murillo, María Victoria. 2008. „Argentina: From Kirchner to Kirchner.“ *Journal of Democracy* 19, č. 2, str. 16-30.

Lupu, Noam. 2010. „The 2009 legislative elections in Argentina.“ *Electoral Studies* 29, 174-177. Dostupné na: <http://www.noamlupu.com/argentina2009.pdf> (30. 4. 2016).

Lupu, Noam, a Susan C. Stokes. 2010. „Democracy, interrupted: Regime change and partisanship in twentieth-century Argentina.“ *Electoral Studies* 29, č. 1, str. 91-104.

Mainwaring, Scott. 1988. „Political Parties and Democratization in Brazil and Southern Cone.“ *Comparative Politics* 21, č. 1, str. 91-120.

Mainwaring, Scott a Timothy R. Scully. 1995. *Building Democratic Institutions: Party Systems in Latin America*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Mainwaring, Scott, and Mariano Torcal. 2005. *Party System Institutionalization and Party System Theory After the Third Wave of Democratization*. Working paper 319, The Helen Kellogg Institute for International Studies. Dostupné na: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?rep=rep1&type=pdf&doi=10.1.1.20.7036>

McGuire, James. 1997. *Peronism without Peron: Unions, Parties, and Democracy in Argentina*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Montero, Ana Soledad a Vincent, Lucía. 2013. „Del “peronismo impuro“ al “kirchnerismo puro“: la construcción de una nueva identidad política durante la presidencia de Néstor Kirchner en Argentina (2003-2007).“ *Postdata* 18, č. 1, str. 123-157. Dostupné online: <http://www.revistapostdata.com.ar/2013/04/del-peronismo-impuro-al-kirchnerismo-puro-la-construccion-de-una-nueva-identidad-politica-durante-la-presidencia-de-nessor-kirchner-en-argentina-2003-2007-ana-soledad-montero-y-lucia-vinc/> (30. 4. 2016).

Morlino, Leonardo. 1998. *Democracy Between Consolidation and Crisis: Parties, Groups, and Citizens in Southern Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Moscovich, Lorena. 2012. „From Top To Bottom (and To the Top Again): Federal Spending, Sub-national Coalitions, and Protests in Argentina, 2002 – 2006.“ *Journal of Politics in Latin America*, vol. 4, number 1, 35 – 72.

Mustapic, Ana María. 2002. „Argentina: La crisis de representación y los partidos políticos.“ *América Latina Hoy*, č. 32, str. 163-183.

Mustapic, Ana María. 2013. „Los partidos políticos en la Argentina: condiciones y oportunidades de su fragmentación.“ In: *¿Cuánto importan las instituciones? Gobierno, Estado y actores en la política argentina*. Ed. Carlos H. Acuña Buenos Aires: Siglo XXI.

Němec, Jan. 2010. *Komparace politických systémů. Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Nakladatelství Oeconomica.

Núñez Cyntis. 2011. „Sobre la relación Estado-Movimientos sociales. La mirada “piquetera“ en la provincia del Chaco.“ *Revista de Estudios Regionales* 7, str. 215-232.

Panbianco, Angelo. 1988. *Political parties: Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press.

Pedrini, Adam. 2005. *El perónismo que yo viví*. Resistencia: Librería de la Paz.

Randall, Vicky a Svåsand , Lars. 2002. „Party Institutionalization in New Democracies.“ *Party Politics* 8, č. 1, str. 5-29.

Rodríguez, Darío A. 2014. „Populismo y liderazgo en la democracia Argentina. Un cruce comparativo entre el menemismo y el kirchnerismo.“ *Postdata* 19, č. 2. Dostupné na: http://www.scielo.org.ar/scielo.php?pid=S1851-96012014000200011&script=sci_arttext&tlng=pt (30. 4. 2016).

Sanchez, Omar. 2005. „Argentina's Landmark 2003 Presidential Election: Renewal and Continuity.“ *Bulletin of Latin American Research* 24, č. 4, str. 454-475.

Tagina, María Laura. 2012. „Factores contextuales, predisposiciones de largo plazo y accountability electoral en Argentina en tiempos del Kirchnerismo.“

Política y gobierno 19, č. 2. Dostupné na:
http://www.scielo.org.mx/scielo.php?pid=S166520372012000200006&script=sci_arttext